

Bežemių ir generacijų klausimu

Vytauto Kavolio "Nužemintųjų generaciją" pasitinkant

KAZYS BRADŪNAS

Vytautas Kavolis, **NUŽEMINTŲJŲ GENERACIJA**. Egzilo pasaulėjautos eskizai. Išeildo Santara - šviesa Algimanto Mackaus vardo knygu leidimo fondo lėšoms 1968 metais. Knyga 80 psl., kana \$2.00, gaunama ir "Drauge".

Mūsų čionykštėje literatūros raidoje praėjusieji (1968) metai bus atmintini dar ir todėl, kad pagaliau ir išeivijoje išleista net dvi studijinės knygos, kalbančios išimtinai apie laisvojo pasaulio lietuvių literatūrą. Ejo dešimtmečiai, mūsų rašytojai įvairiuose pasviečiuose rašė romanus, noveles, dramas ir poeziją, tačiau atskirų leidinių apie šią literatūrą taip ir nebuvo, tenkinantis tik recenzijomis periodinėje spaudoje. Ir štai dvi knygos vienu metu: didelės apimties, net 23 metų laisvojo pasaulio lietuvių grožinę literatūrą studijiniu žodžiu sveriantis kolektyvinis 7 autorių 700 psl. veikalas "Lietuvių literatūra svetur 1945-1967" ir tegu ir nedidukė, bet savitiškai specialiu žvilgsniu užgriebianti kelių jaunosios kartos mūsų rašytojų kūrybą Vytauto Kavolio "Nužemintųjų generacija".

Ne "nužemintieji", bet "bežemiai".

Pirmiausia dėl termino "nužemintųjų". Pastaraisiais metais vienur kitur spaudoje ir kalbose pastebimas noras Mackų ir jam giminingus ar bendraamžius rašytojus vadinti "nužemintaisiais". Savoka labai netiksliai, atsiradusi, gal būt, iš nepakanamai subtilaus lietuvių kalbos žinojimo. Juk nužemintieji mūsų kalboje yra tie, kurie stovėjo garbės prasmės aukštai, bet kieno nors kito buvo priversti nulipti žemyn, atseit — buvo nužeminti, kietesne prasme net suniekinėti. Švelnesne prasme "nužemintieji", gali turėti apamai kiek menkinamąjį turį. Sakysim, anas evangeliskasis svečio paprašymas iš pirmos vietos prie stalo slinktis kiek toliau nuo jos svečiui kitų akyse jau bus nužeminiamas.

Is Vytauto Kavolio knygos neatrodo, kad minėtos prasmės būtų jo suteikiamos nužemintųjų generacijai. Iš tikrųjų tokiai savokai vargu ar berastume pakankamai svarus pagrindo. Tardamas "nužemintieji", Vytautas Kavolis galvoja apie tuos mūsų jaunesniusius rašytojus, ku-

rie, bresdami svetimuose pasviečiuose, jau neturėjo gimtosios žemės po savo kojomis, bet kurie vis dėlto jaučiasi nei visiškai iš jos išrauti, nei čia prigiję, tai tie, kurie apamai neturi jokios žemės po savo kojomis. O tas žemės neturėjimas ir yra šių rašytojų asmeniškąją tragediją, tačiau ir jų kūrybos autentiškąją Aš didybę. Rašytojai jokia prasme čia nėra nužeminti, o tik bežemiai. Tad, neiškreipiant visai aiškių mūsų kalbos sąvokų, jeigu jau ir sutiktume su V. Kavolio aptariamąs kartos realybe, turėtume vartoti ne "nužemintųjų generacijos", bet "bežemių generacijos" varda.

Abejonė kartos etikete.

Knygoje autorius norėtų brėžti labai ryškią liniją tarp mūsų jau įsipilietinusios žeminių kartos ir kiek vėlesnės ar jaunesnės bežemių kartos. Vargu ar čia yra dvi kartos ne tik amžiaus prasme, bet ir idėjinė ar kokio nors skirtingai angažavimosi poezijai prasme. Ar tik iš didesnės laiko perspektyvos po pluošto metų neatrodo, kad ir "nužemintieji", tiksliau sakant, — bežemiai yra tik tąsą to mūsų poezijos lūžio, kuris prasidėjo su "Žemės" antologijos pasirodymu ir "Literatūros Lankų" leidimu. Juk ir V. Kavolio užtikrintai "nužemintieji", kaip Alg. Mackus, A. Skėma ar Jonas Mekas spausdinosi "Literatūros Lankuose" — taigi ne tik kokia likimine, bet ir tiesiog raidine prasme yra lankininkai.

Taipgi būtų sunku sutikti su Vytauto Kavolio teze, bandomomis išrodyti, kad Mackaus, Sutemos, Skėmos ar Meko kūrybinis angažavimas yra griežtai kitoks negu žeminių. Manysčiau, kad čia galėtų būti kalba tik apie daugiau ar mažiau poetinių įvaizdžių skirtumus. Vienų ir kitų giliausios kūrybos šaknys yra tame pačiame praradime, nes iš tikrųjų vienu ir kitų dabarties ir ateities situacija yra ta pati. Ir vienu ir kitų kalba daugiausia suskai apie tą patį esmingiausią žmogiškosios būties klodą. Skirtumas tik, kad žeminiškai tai išsako labiau sąmonėn įsimintu tuo ar kitu poetiniu įvaizdžiu, išrežusiu dvasion gimtųjų namų ir gimtojo krašto aplinkoje, tuo tarpu bežemiai apie tą pačią situaciją kalba, naudodamiesi savo brendimo aplinkos įvaizdžiais.

Bet daugeliu atvejų ir šito negalėtume jau taip lengvai įžiūrėti, nes ir minėtų dviejų plotmių įvaizdžiai neretai tiesiog pinte susipina. Paimkime, kad ir A. Mackaus "Chapel B" knyga. Ten greita nuogai čionykščių graborinių ir kontinentų ribas peršokančių afrikietiškių įvaizdžių skamba ir liaudiškai tautosakinė gaida, tokia būdinga kone visiems "seniesiems" žeminiškams. O ką jau bekalbėti apie kokius neperžengiamus filosofinio kūrybos suvokimo bei idėjinio būčiai angažavimosi griovius. Jų ir nėra, jei neskaitysime kiekvienam autoriui būtinu individualumo, be kurio ir pats autorius būtų bevertis.

Sakysime, juk ir norėdama ne-

Jonas Kelečius
Iš šiandien (kovo 15 d.) 7 val. vak. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaromos parodos

Kai drobė tampa miniatiūrine scena

Jono Kelečiaus parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, proga

Prieš trejetą metų su pirmąja paroda čekagiečiams pristatėsi Jona Kelečiu vieni pasitiko su nuostaba, kiti gi su klaustukais veiduose, nebūdami tikri, ko gali tikėtis iš debiutuojančio dailininko. Bet jo mokytojas Sidney Borden jau anuomet mums pasakė: "Jonas yra pasišventęs menininkas, kurio gaivalingumas, asmeninis disciplinuosumas ir aukštas tikslas primena tikruosius menininkus tiek Amerikoje, tiek Europoje".

Pirmuosius dailininko žingsnius pradėjęs dar tremtyje (Hannau), Vokietijoje, Jonas studiją tęsė Institute of Lettering ir Chicago Meno institute, mokymasis tapybos pas žinomuosius dailininkus — pedagogus: Alan Lunak, Richard Keane, James Paulus, Rudolph Pen, Isobel MacKinnon, Constantine Pougialis; skulptūros — pas Egon Weiner; taikomosios dailės — pas Sidney Borden ir Vincent Vidrine. Uoliai studijuodamas eilę metų, dailininkas priima savo mokytojų metodus, apvaldo kompoziciją, išstobulina techniką, tačiau neperanda savo veido, darbar jau kaip subrendęs tapyto-

BRONĖ JAMEIKIENĖ

jas — koloristas drąsiai vartoja visą spalvų gamą.

Ne kiekvienas tapytojas yra lygiai jautrus spalvai, o tapytojo jautrumą gyvenimui, žmogui ir aplinkai. Tokį jautrumą išvėlgia me Kelečiaus asmenyje, jo darbuose ir tapyboje, kurioje jisai ieško ne nudailintos, rafinuotos ir nuo gyvenimo nutolusios tikrovės, bet varganų aplinkoj, apšepusiuose miesto kvartaluose ar kuklios vasarvietės užkampiuose slypinčios kasdienybės. Tas jo jautrumas pasiveržia didžiuliu gaivalingumu, kurį dail. Richard Kean apibūdina: "Kelečiaus kompozicijose jaučiame vykstančią kovą tarp kūrėjo ir kūrybos objekto. Kelečiaus darbai, tačiau, aiškiai rodo triumfuojančią kūrėjo pergalę".

Jeį ankstyvesnėje Kelečiaus kūryboje nesutikome nei raišinio realizmo, nei kraštutinio abstrakto, tai dabartiniuose darbuose matome ne tik stiprią formų stilizaciją, bet ir aiškų kelią į visišką abstraktą. Ir dabar, tačiau,

jis išlieka ištikimas spalvai, kuri yra jo tapybos raktas.

Pažindami Kelečių ne tik kaip dailininką, bet ir kaip kūrybingą teatro, negalime praeiti nepastebėję paralelės tarp jo drobių ir scenos: drobė jo rankose tampa miniatiūrine scena, kurioje išskyla ne tik vieną ar kitą charakterį interpretuojąs aktorius, bet jau ir pats režisierius, spalvas ir formas teptuku grupuojąs i darnią mizansceninę kompoziciją. Gal ir mes Kelečiaus vaizdinėje kūryboje giliau išvėlgume dailininko užmačias, jei įstengtume arčiau susipažinti su jo pažiūra i teatrą, i scenines galimybes bei sceninius reikalavimus, i menininko — dailininko ir teatro — misiją ir jo tikslus bei uždavinius privačiame ir bendruomeniniame gyvenime.

Tačiau ir be to, dailininko vizija i mus kalba jautriu ir drauge gaivalingu spalvingumu, auga, plėtojasi i turtėją gilėjančią pažiūrą i gyvenimą, aplinką ir žmogų, didėjančią jėgą ir įkvėpimą perduodama žiūrovui tai, kas akis pamatė, mintis ištyrė, i širdis pergyveno.

generacija ir augintiniai, 71 psl.)

Kasyklose kasa anglis
Ir užkasa
plaukus Marija Retėjantis vyrų
būrys
sekmadieniais traukia i smukle
Užkime balsai
dainuoja kaip Nemunas plaukia i
skaityto vidurnakties laiškus
iš gimto krašto Marija
I vestančio vakaro lietu
ji dairo išlyjančio veido
Liepsnojančios saulės laidoj
tėvas iš darbo negrįžo
Kaip Nemunas plaukia dainuoja
per naktį Marija
Seno apsiausto sagas
kelionei siuva Marija
Ir laukia pavargusių žingsnių
i laiptus duris atsivėrus
ir laukia pilkoj atvirutėj
labanankt iš Vilniaus Marija
(Chapel B. 33 psl.)

Grijęs iš kelinės
Montenegro kalnuose,
pasimistas kurnis
Klausosi kas naktį mirusių dainų:
Malonios ir puikios pakalnės
Dubysos...
E' natu miezo mare Michelamma
e Michelamma...
(Balandžio vigilija, 67-68 psl.)

Tavo kološų svaiguly miršta
tautos — didelės ir mažos,
Pilko žmogaus nešiotos nekaltos
mergaitės
Pavidale: jų simboliai seniai
augina
Peanut's man vaikus. Žmonės iš
senų valizų
Meta i gatves gimtosios žemės
saujas, gautas
Iš tėviškės ugniavietėj
tebegyvenančio vaiduoklio.
Praradę vietą kosmose ir savyje...
Religijos trūnija; iš chaoso
Vystosi ir gimsta ciniški dievai.

O štai ir Mackus:
Atėjo emigrantas paryčiu, kai
paprastai užteka saulė,
ir dairėsi kranto, žvalgėsi laivo
i kaimo ir upės sankryžą.
Džiaugsmas buvo ir džiaugsmas
mirė nepasikeitę vietomis.
Apsikabino žvėrys paskutiniam
patėpimui sidabrinų augalų
aliejaus.
Glamonėjamas juodo mėnulio,
augintinis puolė i tinklą.
Karūnuotai galvai išrišimą suteikė
hiena, ir vėliau hiena sugrįžo.
(Neornamentuotos kalbos

(Nukeita i 4 psl.)

Kertinė Paraštė

KOKYBĖS PERPRATIMO JAUSMAS AR TIK CĖNTAURO JUOKAS?

Ar neatrodo, kad geras yra tas, kuris laimi konkursą, lenktynes, sporto žaidimus? Laikrodinis yra geresnis tas, kuris tiksliau už kitus nurodo laiką, žmogus — kuris žino daugiau kalbų už kitus. Bet kas yra tikras menininkas? Kuo jis geresnis už kitus? Ir kaip geresnį veiklą atskirti nuo kitų? Šitai, atrodo, retas žino. Ir gal nežinos.

Dėl šito nežinojimo kyla įvairių nesusipratimų ne tik mūsų spaudoje, bet ir kitur. Mūsųose visa tai prasideda nuo nekaltai giriančiųjų veiklų kitame, dar naujesnių svarstymų kokiame žurnale, kol veikalas galų gale tampa visai netikusiu trečiame.

Pasigirsta tada grasinimai, sąskaitų suvedimas, ryšių nutraukimas su kritikais. Pasirodo vos ne "baironiški" atsakymai kritikai spaudoje (Baironas eilėmis jiems atsakirsdavo). Tada atsakymai kartais tampa net literatūriniais perliukais, o ir kritiko sekantieji kontraatsakymai neužsiledžia, ir taip gaunama įprastą mūsų "dialektinį literatūrinį srautą" — ginčus dėl meno ar teisybės.

Taip yra pas mus, taip yra ir kitur. Ir atrodo, kad kritika kvepiama turi savo reliatyvią vertę.

Tačiau, žvelgiant iš šono, kai kas mūsųose atrodo dar kiek ir blogiau. Kodėl? Mums trūksta tos Dievo dovanos — to švento kuklumo. Mes retai pagalvojame, kaip mūsų veikalai pasižustų kokiojo nors daug reikalaujančiojo leidėjo, sakysime čia, JAV, kur iš "unsolicited" rankraščių spausdina tik vieną kitą iš prisiųstų tūks tančių. Net užsakytams veikalams prisiųstos santraukos ten yra keičiamos ir neperkamoms, kol leidėjas nėra visiškai patenkintas. Bet ir po to, niekas negarantuoja galutinai baigto veikalo išleidimo. Mat, leidėjas nori būtinai uždirbti, bijo apsiriki. O ir išleidęs penkių došerių veikalą, jis dar dreba, nes nemazda jų vėliau atsiranda sumestų krautuose i krivas, pardudamų net už 25—60 centų (su kietais viršeliais).

Pasiskaitykime, kokios jie vertės? Kas juos išleido? G. P. Putnam's, Random House ir kiti! Jų specialistai apsiriko... Kodėl? Kas atsitiko? Veikalai netapo ne tik "bestselleriais", bet iš viso liko neperkamai. Ar šitai nepamoko ir mus kuklumo?

Tas pat ir su kritika. Kritikai apsirinka. Meno kritikai nesutaria, nes turi reikalo su dvasine preke. Kokybė — Qualitaetsgefuehl" — yra gan gerai nustatyta tik praeities meno įvertinimams, bet naujovėse — retas susigauja. Retas gali pirštu pataikyti i naujo veikalo kokybinės vertės centrą: jis nuvertins, ar pervertins, bet centran nepataikys.

Moderniam veikalui kritikos

gairės dar nenustatytos. Praeities grožiniame ar plastiniame mene kritikas ieškojo jautrumo, gyvumo, lauktinumo, lengvumo, pasitikėjimo, spontaniškumo, sugestijos, medžiagos kontrolės. Jis stebėjo, ar menininkas daro tai, ką nori padaryti, ar jis nori tik to, ką jis gali padaryti? Ar jis kovoja su savo medžiaga? Jei jo kova per lengva, jis pasidaro tuštoku virtuožu...

Be to, ar menininkas jaučia pusiausvyrą? Ar jis yra turtin-gas junginiuose? Gal jis nemokša — kietasprandis? Bet, kas svarbiausia, ar jis gracin-gas? Juk vien žmogaus pajėgos negali sukurti meno kūrinio. Galvojama, kad tam yra reikalinga gracija — dangaus dovana.

Tačiau moderniam veikalui tiesiog vertinai yra reikalingas dar originalumas ir išradingumas. Šituo kūriny išsiskiria, tuo kvėpuoja kaip naujas tvarinys. Kartais šis tvėrinys atrodo dar kaip kūdikis vystyklus, dar neturi apčiuo-piamo "svorio". Ir tada ne vienam kyla mintis: ar negeresnė buvo senesnė kokybės tradicija, kuri, kad ir be tos paslaptingos dangaus dovanos, bent atlikime neperasdavo meistriškumo? (mūsų senieji rašytojai).

Kritika? Ar mūsų kritika ne per daug retoriška? Kai kritikas vartoja kalbą, jis naudojasi retorikos teorijom. Bet ar neatrodo kartais, kad ir mūsų lietuviškos kritikos kalbai trūksta tos gracijos. Galų gale ar neatrodo, kad pati žmogaus kalba yra sutvėrta kitiems tikslams, tik jau ne kritikai?

Pastebėta, kad kūrėjas - kritikas apamai yra kiek atlaidesnis, nes jis žino iš praktikos, jog kūryba nėra lengva. Nekūrėjas - kritikas mums kartais atrodo, lyg koks cini-klas, kuris, nepajėgdamas pats nieko sukurti, savo sąsamonėj lyg nešioja "pavydo bacilą", leidžia joms laiks nuo laiko rėplinėti ant balto popieriaus, pačiam žveigiant centauro juoku iš ne vienos luošos kūrėjo pastangos.

Kritiko darbas yra labai atsakingas. Ar jis todėl neturėtų autoriui padėti, ar neturėtų jį auklėti ir, kaip mokytojas, neapkęs nuo kūrybinio karščio, vesti, lydyti ir, padavęs kūrėjui ranką, padėti kopti kūrybinių laiptų skalęje?

"How do You know it's any good?" klausia E. H. Gombrich (N. Y. R. of Bks, Febr. I, 68), recenzuodamas A. W. Mellon knygą "On Quality in Art".

"How do You know it's so bad?", dažnai ne be priežasties klausia mūsų kūrėjai savo kritikų, laukdami iš jų kuklesnės pozos, daugiau paskato, mažiau savigarbos, arogancijos — daugiau kelrodžių ir dar kažko, kas sudaro kiekvieno didelio ir gero kritiko individualybę.

P. Min.

Šiame numery

- Kokybės perpratimo jausmas ar tik centauro juokas?
- Bežemių ir generacijų klausimu.
- Visuomenė ir asmuo.
- Carlos Bousoño eilėraščiai.
- Pastabos apie Vydūno teatrą.
- Operos "Ponia tarnaitė" pasiklausius.
- Gansus latvių knygų derlius išeivijoje.
- Gintaro žemės tautos.
- Kultūrinė kronika.
- Nauji leidiniai.
- Akademinės provalstės.

Visuomenė ir asmuo

KARL JASPERS

Š. m. vasario 26 d. mirė vokiečių filosofas Karl Jaspers, kurio minčių pluoštą šiame vertime pateikiame, buvo vienas žymiausių egzistencinės filosofijos atstovų. Jis griežtai priešinos naciams ir šie jį pašalinę iš Heidelbergo universiteto profesorių tarpo. Pasibaigus karui (1945), jis vėl buvo pakviestas į Heidelbergą profesoriumi, tačiau po trejų metų persikėlė į Bazelio universitetą, kur išbuvo iki mirties.

Tikrąją žmogaus vertę Jaspers mato ne rūšyje ir ne tipe, bet asmenybėje ir to asmens sąlygose — jo gyvenimo sąlygos buvo viena svarbiausių Jasperso tyrinėjimų problemų.

Pastaraisiais savo gyvenimo metais Jasperso religinė kryptis ir teistiniai įsitikinimai tapo labai ryškūs jo vėliausiuose darbuose. Anot jo, filosofijos tikslas visais laikais buvo siekti žmogaus, kaip asmens, laisvės. Ji filosofui reiškia Transcendencijos pažinimą ir įsisąmoninimą, kad tikroji būtis yra tapati su Dievo tikrumu.

P. G.

Ar gali būti asmenybė? Ar gali būti visuomenė? Ar gali būti asmuo su kolektivitybe? Ar gali būti asmuo su kolektivitybe? Ar gali būti asmuo su kolektivitybe?

Norint atsakyti į šiuos klausimus, kuriuos dažnai nerimaujami keliame, pirmiausia reikia išsiaiškinti asmens ir visuomenės priešingybes. Žmogus visad yra du dalykai: asmuo bendruomenėje. Žmogus egzistuoja žmogiskos aplinkos dėka, o ši reikalinga asmens jėgos. Nei visuomenė, vadinkime ją visuomene, bendruomene ar kolektyvu — nei asmuo, negali patys vieni egzistuoti. Žmogus neišvengiamai kaip paprastas padarėlis skruzdėlių valstybėje, kaip be istorijos pasikartojančias padaras visuomenėje, kuri pati save sudaro. Jis negyvena pasauliškai kaip izoliuota būtybė. Be tradicijų, kurias žmonės perduoda, naujagimiai negali tapti žmogumi. Jis savaime negali išsivystyti, kaip gyvūnai paveldimos biologinės substancijos dėka nuolatiniame generacijų pasikartojime. Jis bręsta auklėjimu, paremtu istorine raida. Žmonės, gimsta kuriai, nekalba, nes klausos stoka jiems atima žodį. Anais laikais jie būdavo laikomi silpnapročiais, tačiau dabar, kai metodinis mokytojų ir ženklių mokymas sukūrė girdimos ir tariamos kalbos pakaitalą, buvo įsitikinta, kad jie yra normalūs, nes jiems tapo prieinama tradicija, juos padaranti žmogiškom būtybėmis.

Tuo būdu pagrindinis žmogaus egzistencijos faktas, jį išskiriant iš visų gyvulių, remiasi tuo, kad santykis tarp asmens ir bendruomenės negali būti tobulai sudarytas. Dėl to žmogus turi istoriją. Savo kūriniai ir tvarkiniai darbu bendruomenėje jis sukuria tai, kas priešingai biologiniam paveldėjimui, yra trapi, lengvai sunaikinama — kaip pavelsas. Taip sudaryta bendruomenė, nepaisant kokia bebūtų jos forma, žmogui visad esti nepakankama. Todėl žmogus lieka nepatenkintas ir turi vis žengti pirmyn. Tai ypač ryškų ten, kur įsikūta moderni technika. Kai žmogus savo išradimo proto dėka apvaldo gamtą ir mėgina ją perkeisti, pastebi, kad savo sukurta aplinkos judėjime negali rasti pastovios formos.

Tas judėjimas, kurį jis įsisavina su naujųjų laikų aistra, norėdamas surasti kas geriausia, padidinti savo galią ir išplėsti savo pasaulį, ir beveik neaprepiama lygi, sudaro jam, tuo pačiu metu savotišką nuotyki. Tada jis sukuria ir jaučią polinkį į tai, kas pastoviu. Pastovumas buvo išrastas ir išmėgintas didelėse veikslingose formose istorijos bėgyje, prieš techninės eros pradžią. Kintu pasauliui žmogus žinojo formuojančią visumą amžinojo daiktų tvarkoje, ir bet koks pakeltimas buvo laikinio pobūdžio. Ki-

nai žiūrėjo į žmogaus gyvenimą visuomenėje kaip į pastovų amžinai to paties pasikartojimą. Platono pasaulėžvalgoje formos ir nuolatiniai santykiai buvo suprantami kaip žvaigždėtą dangų ant ateities, neturinčios prasmės ir tikslo, kuri įgyja savotišką esmą tik tiems, kurie priima tas idėjas. Stoikų universalinė logika įsikverbė į visus įvykius, kaip amžina būtinybė ir nepakeičiamybė. Krikščionių dieviškoje karalystėje pasaulis tėra tik liūdesio ir mėginimų vieta žmogaus sielai; tačiau tas pasaulis savyje buvo laikomas pereinamąja būkle tarp kūrinijos ir pirmąsias nuodėmės iš vienos pusės, ir tarp pasaulio pabaigos ir paskutiniojo teismo ir kūno prisikėlimo iš kitos, ir nebuvo paveikus evoliucijai.

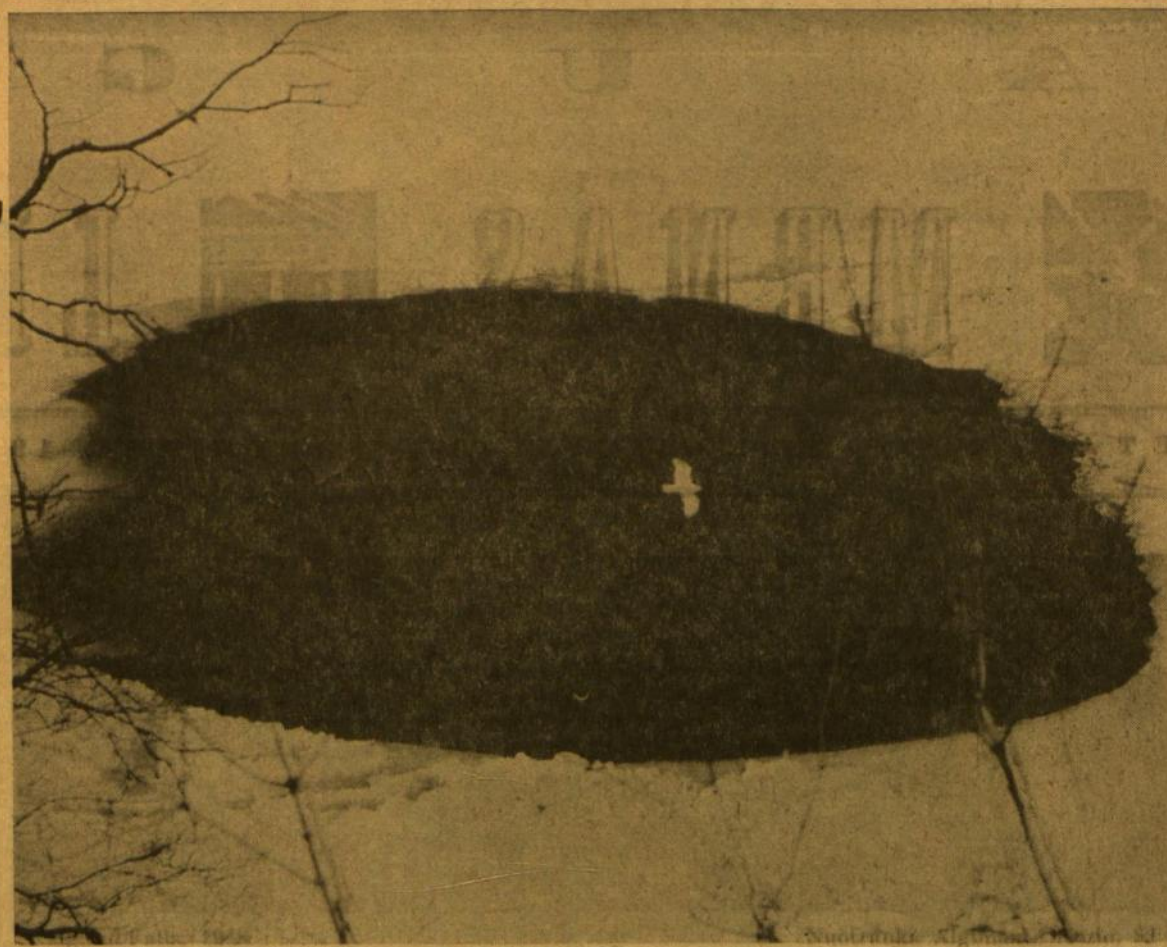
Moderniu požiūriu šitie dalykai sudaro puikias tautų ir kultūrų sąvones. Dabartinio metu esminis santykis asmens su bendruomene, priešingai ankstybesniam laikui, tapo griežtesnis, mažiau padrikas ir abejingas dėl greito visos žmogiškos būties persikeitimo ir kaip milžiniško, technikos pagalba pasiektos, gamtos pavergimo išdavė. Jos raidos ribų negalima nė numatyti.

Technikos padariniai pačią žmonių rėdo visai kitoje žviesioje. Pasaulinė bendruomenė, kuri anksčiau judėjo kaip vienovė, suskilo. Tas skilimas dabar žinomas kaip priešingybė tarp visuomenės ir bendruomenės. Ši esminė visuomenė remiasi istoriniais, kartais ypatingai išsiskiriančiais būdais, neišvengiamai praėjimais, kurios dalį sudaro, ir perduodama žodžio ar rašto pamokymu, sutarimais, papročiais, įpročiais, priklausymais, ypatingai šeimoms ir bendrui tikėjimu. Ji vystosi, bet nesiduoda planuojama, ja tikima, bet ji nepadaroma. Ir priešingai, visuomenės techninis kolektyvus pobūdis kaip bemaž atsisakė žia, lengvai gali būti perduodamas ir

Karl Jaspers

tiksliai pakartojamas, atmintyje nelauko praėjusio, pilnutiniškai planuojamas, nūmatomas ir padaromas. Jis neturi ateities, neskaitant kiekio daugėjimo, nekaltant mašinos tobulumo, pakeltimo to, kas neprieinama žmogui į gimtą. Kai viena dalis viršija kitą, tai taip pat reikiama pastarosios ydingumą. Tai, kas tėra tik esminga, pasirodo nepakankama laikyti universaline tiesa ir išgyvenama kaip bejėgiškumas gamtos akivaizdoje. Tai, kas yra suplanuota, sudaro milžinišką jėgą, tačiau linksta su naikinti žmogų, kuriam ši jėga turėtų prasme. Ten, kur esminės bendruomenės žmogus jaučiasi praukęs gamtos akivaizdoje, patėkęs į skurdą ir verčiamas ali-

Niagara Falls, 1968. Nuotrauką Aliganto Kezio, SJ, iš Aig. Kezio nuotraukų parodos, kuri vyks nuo kovo 17 iki 28 d. Pacen in Terris galerijoje, 323 Dag Hammarskjöld Plaza, East 74 St., New Yorke.

nančiai dirbti, su entuziazmu griebiasi technikos, nes mato savo išsivadavimą mechaniniame kolektyve, kuriame skęsta ir ilgi si esminės bendruomenės.

Viską labai suprastinus, matome žmogų, priklausantį dviem ašigaliams: asmens ir kolektyvo, o jo ribose — esminei bendruomenei ir planuojančiai bei techninei visuomenei.

Abiejų ašigalių judėjimo kryptis, atrodo, nūdien turi tą vieną polinkį, kuris visko atsižada vienintelio techninio aparato naudai. Tai, kas sudaro modernios technikos būdingą bruožą, palyginus su visom ankstybesnėmis technika, negali būti prabėgom apibūdinama. Užtenka pasakyti, kad įvyko kažkas istoriško, absoliučiai naujo, tariant, kas tapo tikrove prieš du šimtus metų, iš pradžių lėtai, po šimtmečio — greitai, ir neišvengiamai, palyginus su visom ankstybesnėmis technika, negali būti prabėgom apibūdinama. Užtenka pasakyti, kad įvyko kažkas istoriško, absoliučiai naujo, tariant, kas tapo tikrove prieš du šimtus metų, iš pradžių lėtai, po šimtmečio — greitai, ir neišvengiamai,

Viso to išdava ta, kad arba teigiame mūsų visagalybę, žiūrėdami iš išorinio įsivaizduojamojo taško, arba būdami viduje, matome mūsų pačių bejėgiškumą. Visa tai, kas ima kaip žinojimas, reliatyvia prasme — technikos ir darbo, kurie praryja visą kas anksčiau buvo valstybė, šeima ir politinė laisvė ir netgi asmuo — paskui pasitarauja pateisinti nusivylimui, paraližuoti asmeninei iniciatyvai ir atsisakyti kovos, belaukiant to, kas, atrodo, yra neišvengiamas.

Kad galėtume išsigelbėti, mum siūlomi modernūs mitai, į padan ges keltą siūbūngumą, kad jie mums atrodytų patraukūs.

Matome naują žmogų, nuasmenintą, persunkusį techniško egzistavimo idėją. Šis žmogus save laiko tipu, o ne individui, paklusnia būtybe, nes neturi nė mažiausio potroksio privačiam gyvenimui; save vaizduoja dideliu ir pranašesniu už visą kas asmenišką, nes tai didina jo įsitikinimą, kad jis gali būti pakeistas bet kuo kitu. Jis bijo vietatvės, gyvena su atdarom durim, neturi savo paties erdvės, visad yra pasirušęs paslaugom, visad veiklus ir tipo dominuojamas; kai palieka vienas, kaip save prauvusi, tačiau nesunaikinamas, nes ateina kiti užimti jo vietą, seka be pertraukos. Jiems asmenybė yra pasenusi ir juokinga sąvoka. Buvimas tipu duoda jėgą, pasitenkinimą ir tobulumą įsitikinimą.

Yra kitų modernių mitų, matančių savo paties egzistavimo atsisakymą didelį dorovinį dalyką. Toks yra istorijos pažangios raidos ir nepermaldausmo reikalo jai be jokių sąlygų aukoti savo gyvenimo laimę, nes tai vienintelis prasmingas dalykas. Asmuo neturi vertės, jeigu jis ne-

tarnauja istorijai, o priešinimasis jos milžiniškai eigai, reiškia sunaikinimą, lyg kad reikalus eitų apie ligonį. Šis istorijos žengimas gali būti laikomas darbo ūkiniu procesu, besiekiant tobulos tvarios, kuri pastoviai laikos, ar kaip rasinis procesas, besistengias sukurti gryną, sveiką ir tobulą rasę, ar tautos gyvenimas, kurios labas yra absoliuti norma padaryti ją vienintele išrinktąja tauta, kuriai paklūsta visos kitos ir kurioms ji viešpatauja.

Cia žmogui reikia ryžtis. Tie mitai yra suklastoti, nes jie neturi transcendencinės tikrovės; tai apgaulingos ugnys kely, vedančiame į žmogaus laikinį ar amžiną sunaikinimą. Šie mitai slepia tikrovę ir sukuria pereinamąsias tikroves, tariamai galinčias, tačiau kurios ištrpsta totalinių valstybių formų nebytyje. Tie mitai apgaulingi, nes sukludė to, kas yra svarbu žmogui realizavimuisi: ryškia mintį, pagrįstą analize ir atsakingą žengimą ateitin. Žmonės, tuos mitus priima, mus gasdina. Tikrumoje, jie nežiūri į mus, vien tik įbėda į mus savo žvilgsnį ar savo tuščias akis. Yra kažkas, kas kalba per juos, tačiau jie patys nekalba. Tai yra akivaizdumo išpriešinimas ar rutinos šypsnis. Mes pasiduodame terorui ar sutinkame su tuo, ką visi daro ir apsimeta tik. Vieni tuoj pajunta, jeigu patiki tais mitais, einą blogio keliu, kiti entuziastiškai juos priima, lyg kad jie būtų jų gyvenimo prasmė. Asmuo turi apsispręsti, ar jis atsisako, ar nori būti pačiu savim.

Cia pirmiausia reikalus eina apie dvasinę kovą dėl egzistavimo, o paskui pradedama griežta kova. Tų mitų sekėjai iš anksto pasiryžę griebtis smurto. Vienoje pusėje yra pasaulis, sistemainingai įsibūrijęs asmenį į kolektyvą: tai mitas, besireikšias pseudomokslo paavida. Kitoje pusėje yra pasaulis, kurio eiga neišvengiamai ir todėl nepriimtina kaip universalinis planas. Iš esmės, šis pasaulis palieka asmenį laisvę savaimingai vystyti ir priklausyti nuo iniciatyvos asmenų, tu išskirtinųjų, intelligenčių, garbingų ir atsakingų vyrų, turinčių tą prągą, nes politinė laisvė turi reikštis kaip natūralinė būklė visiems.

Nors daugumos laikysena gali turėti lemiamos įtakos įvykiams, sprendimas visad pareina nuo mažumos. Negalima įžvelgti, kas sugebės padaryti asmuo, laikas valdžios vairą rankose. Karas ar taika, įvykių eiga priklauso nuo jo sprendimo, jeigu jis sugebės suprasti masių valią, tariant, kad joms pasakys, ką jos turi daryti, ir jos jį supras.

Ir lygiai taip, kaip nutinka su dideliais dalykais, panašiai esti ir su mažais. Senais laikais ši mažuma buvo rinktinė grupė socialinės padėties atžvilgiu, nūdien ji yra atranka asmenų, so-

čionys neaiškiai laukė, pavirto nepaprastai realia žmonijos sunaikinimo perspektyva, tačiau ne kaip pasaulio pabaiga, bet kaip gyvybės sunaikinimas žemėje. Atrodo, lyg kad techninės kūrybos galimumai būtų buvę iškritę iš žmogaus apskaičiavimų. Suolis, kokį nūdien padarė technika, prilygsta tam, kokį suvaidino ugnies atradimas žilos senovės laikais. Tačiau anuomet ugnis buvo naikintoja atskirais atvejais, o ne bendrai, tuo gi tarpu atominis sproginas reikštų visišką sunaikinimą. Jeigu įvykių eigos nepašims i savo rankas visi žmonės, daugelis

ar tik keli pavyzdžio gyvenimo vyrai, už kelių dešimtmečių ateis neišvengiamas galas. Bet jeigu žmogus įsitvirtins kaip asmuo, yra vilties, kad sugebės išvengti žmonijos sunaikinimo, atstatant bendruomenę, ir galimas daktas, pakaks to, kad jis pats persikeis, jeigu tik toji permaina bus atsivertimas.

Išvertė P. Gaučys

● Aliganto Kezio, SJ, nuotraukų paroda rengiama kovo 17—28 d. Pacen in Terris Gallery, 323 Dag Hammarskjöld Plaza, East 74 St., New Yorke. Paroda globoja Lietuvos vyčių senjorai.

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 588-2233 Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1-5, treč. ir šešt. di. susitarim.

Ofiso — HE 4-5758
DR. S. ir M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradienis, penktadienis 3-9 v., šeštadienis 10-1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penktad. 10-4; šeštadi. 10-2 val.

OM. 735-1477, Rez. PR 8-6960.
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos
6182 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatšiliepi, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2250
Namy — rez. PROspect 8-0081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 v. v. Šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v. Šešt. nuo 9 iki 12 val.: arba susitarim.

Ofs. Pr 6-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštadi. uždaryta.

Ofiso ir buto tel. Olympe 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštadi. tik susitarim.

Tel. — RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštadi. 12-3 val. p. p. trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympe 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4933 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškylus trečiadienius. Šeštadienis 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Šeštadi. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlack 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773, Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv., 5-8 val. antradi. ir penkt. 1-4 val. Pirminėje tik susitarim.

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINE CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligonius pagal susitarimą; jei neatšiliepi, skambinti HU 8-2222

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-06 ir Campbell Ave. kampas)
Val. — ketv. 9-11 v. v. ir 4-6. Šeštadi. 9 v. v. — 2 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tūrinis akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečiadienius.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
5159 So. Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadienius uždaryta.

Telef. 423 - 2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštadi. 8 v. r. iki 9 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidencijoje)
Pirma ligonius tikrai susitarim — (By appt.).

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: antradi. nuo 2-5 popiet. ketvirtadi. nuo 6-8 vakaro
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PROspect 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAİKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 687-3020
Namų tel. 839-1071
Visitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 6-4410
Rez. GRowell 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktadi. 10-12 v. r., 2-5 v. vak. Šeštadi. 1-4 v. vakaro. Šeštadi. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2682 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223
Ofiso val.: Pirm. antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadi. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje ligonius tik susitarim
Val.: 2-4 p. p. ir 6-8 v. vak. Trečiad. ir šeštadi. uždaryta.

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue
Val.: pirm., antradi., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadi. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-8150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštadi. pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirmad., antradi., penktadi. 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirt. 6-8 v. vakare. Šeštadienis 11 val. popiet.

CARLOS BOUSONO

KANČIOS ANALIZĖ

Žiaurusis yra gyvenimo tyrinėtojas, kantrus restauruotojas, objektyvus laikrodininkas, žinovas.

noris pažinti buitį, gyvenimo paslaptį, kuri kančioje pati save tiria,

Išminties mylėtojas yra pasiruošęs savo subtiliam veiksmui. Ir analizės medžiaga palieka jo malonėje: žmogus kenčia.

Baisu yra žinoti tiesą ir niekingas radinys sunaikina tą, kuris jį įgyja, nes niekas kitame nesugebėjo nei kada nors galės iki dugno pažinti, jos apčiuopiamoje tiesoje, nenumirdamas, patį atskleidantį gyvenimą.

Tačiau labai tikra, kad kančia išsako žmogų, nors jį ir prazūdo, nes už skausmingos patirties yra kitas žmogus, tas, kuris gimsta, savę ir pasaulį pažinęs.

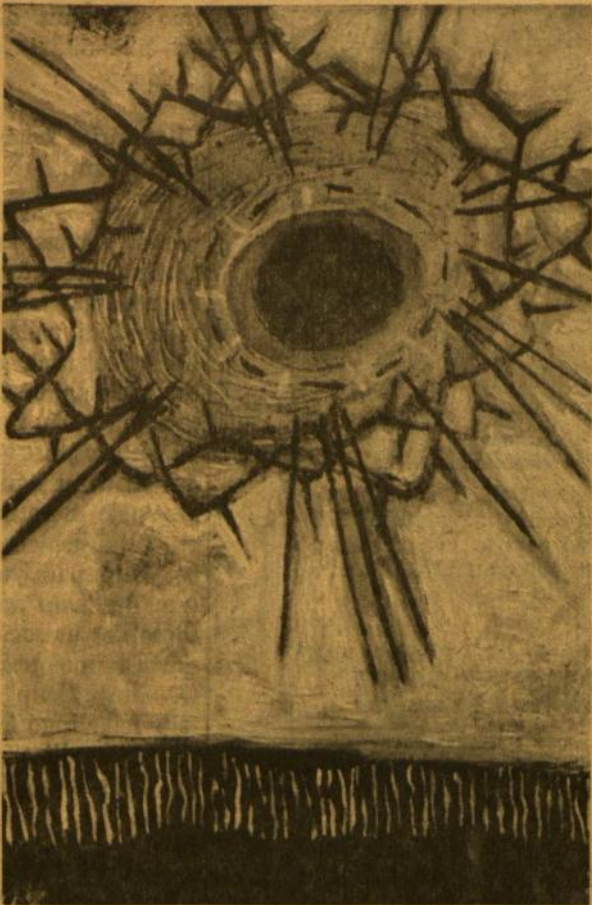
Be abejo, ne visad gali kančios nukamtuotas žmogus atlaikyti visą savo išminties svorį. Kai kurie niekad nebesugrįžta į gyvenimą, nes sunku egzistuoti patyrus gėdą taip save pažinti.

Kiti gyvena, tačiau palūžus jų vertumui, negarbėje, kuria kiekvienas skausmas yra, niekingai gyvena su grimasa mostuose ir įpročiuose.

Yra tokių, kurie visiškai kitaip priima skausmą, tą sutelktą mintį, kuria kiekviena kančia yra. Po pasibaisėtino apmąstymo, žmogus gali girdėti, apčiuopti ir matyti, save pažinti ir būti tarp žmonių.

Ir štai kaip žiaurusis apsirinka savo filosofiniam triušė, nes tik kas kenčia, jeigu kartais to nusipelno, įsitikina, kad žiaurusis veltui stengėsi.

Patiria kenčiantysis, o ne kankintojas, šis nepergyvena savo žinojimo, ir nors taip pat dažnai ir kitas neišgali pakelti šito baisaus patyrimo, kitais atvejais sugeba, nustebęs, išgirsti tyriausią koncertą, negalimos girdėti šviesos nemarią melodiją ten, pačiam žmogiškos niekybės viduryje.

Vytautas Ignas Simbolis (detalė)

GIESMĖ PELENUOSE

Dar kartą. Vilnys, įvykiai, niekingas užsispyrimas, kuris perskrodžia granitinę tikrovę, nejudančią uolą, kur laikai sukaliuojasi kaip kad nelemties erelis.

Kas minutę pasaulis yra kitoks, kitokia mirtis, kitokia panika, kasdieninė entuziazmo apraška, kraštutinis jausmas.

Prarandame žemę, tvirtą sąlytį, šešėlių prieglobą. Duok man ranką, mane pakelk, gal pasieksiu puikųjį čiukurą be pelenų, iškilų uolą, aukštą, švytintį sostą, duris, kurios nesivarsto, neatsidaro ir neužsidaro, gliausius pamatus vandens, troškulio, skaidriųjų orų, niekingo molio, kur įnirtis sudega kaip žarijos. O pagunda būti iškiliausioje tiesioje, spinduliuojančioje erdvėje, garbystimo plastėjime, nusidriekiančiam tollau už niūrią pagarbą. O sivilnantis šventas idealume, kuris nedegė ir neliepsnoji

apakinančioje nematomybėje, neįtikėtinose pasaulio jėgoje! O okeaniško įkarsčio ledėsi, kur nuovargis gali zėrėti ir skundas apdeganti ir buti kitas, ir žmogus norėti ir pasisotinti

nuolatiniu maistu!

O nusiminime dėl nežinojimo, badavimo ir išsekimo, žmogaus centre!

Tu, mano drauge, nuliūdęs, kad taip įvyksta, tu, kur.s, kaip kad aš pats, trokšti nežinia ko ir turi tai, ko gal nežinai, paduok ranką neviltyje, duok ranką netikėjime ir vėjuje, duok ranką pragaistingoje raudoje, niūrioje giesmėje!

Duok ranką, kad tikėtum, nes tu nežinai, duok ranką, kad gyventum, nes esi šešėlis ir pelenai, duok ranką kilti į aukštį, į vertikalią uostą, į statų kalną!

Pagelbėk kopti, nes yra negalimas atvykimas, susitikimas,

pagelbėk kilti, nes grūni, nes, gal, negalimybėje visa yra galima, nes, gal, trūksta labai nedaug užgesinti troškuliui, labai nedaug apvainikuoti prarajai, pašlaitėi į griaustinį, abejonės vertikalinei sienai, baimės pylimui.

O, duok man ranką, nes trūksta labai nedaug panirti džiaugsme, labai nedaug absoliučiam juokui ir poilsui, labai nedaug amžinai draugystei,

Duok man ranką, tu, kuris kaip ir aš pats, trokšti nežinia ko ir turi, ko gal nežinai, duok ranką pasiekti milžinišką gėlę, kuri sukaliuojasi laimėje, duok ranką siekti kvapios laimės, kuri svaigina, duok ranką ir neleisk man suklypti, kaip kad tu pats, kaip kad aš pats, baisyje šešėlių tuštumoje.

PELENUOSE GLŪDI STEBUKLAS

Pelenuose glūdi stebuklas, Ten alsuoja pasaulis.

Pelenuose yra prabudimas ir girdėjimas, ir žaibavimas, ir nustebintas turėjimas, ir pakilimas. Pelenuose yra diena ir šviečia būsimoji saulė. Pelenuose glūdi baimė. Visa sugrįžta į pradžią.

Pelenuose yra žmonės. Yra meilė, yra nelemtis. Pelenuose yra naktis ir taršėjimas naktyje, ir yra dvelkimas tarp šešėlių, ir yra atodūsiai. Pelenuose yra sąžaros.

Kodėl pelenuose negirdime alsavimo šio pasaulio, kuris alsuoja sugedusį orą, nealsuojamos jėgos, kuri turi iškilti? Tylėkite.

Pelenuose yra vėjas, bet jis negirdimas. Ir saulėje plasnėja balandis.

SIELOS CENTRE

Ten, pačiam būtybės centre, ten, nepasiekiamam branduolyje, kur tolydžio šventai maitinasi būties pareiga, todėl kad taip, todėl kad taip lemta, ir tai yra ženklas ir atspindys kitokio, daug gilesnio gyvenimo.

Ten, kur esti, ne skausmas, o gyvybė, ir ne bet kieno, o tavoji, aukštas, beribis gyvenimas, amžinas, nes amžinybė slepiasi tokiame siauram ratile, ir tavijje miršta ir budi, ir tavijje gyvena ir slepiasi, ligi tu esi.

Ten, kur niekas nedainuoja, kur niekas nečiulba, kur tylą į giesmę, ir švilpesys, ir sulaikyta lakštutė, ir urna ryto, kuris nepraeina, nejudą, krikštolinis, uždarytas.

Ten, kur nedejuoji, nei besikankindamas neišsuduoti, kur, ramus, tu įsipareigoji, ir skausmas palieka už gyvenimo litaurų, kur gyveni ir esi, akimirks nemirtingasis, būties griaustinis, savęs pačio aušra, savęs pačio pradžia, ten atsiliepi.

Ten, kur tvirtėja stebuklas, tyriausias išganymas.

Vertė P.Gaučys

Carlos Bousono (skaityk Karlos Bousono) ispanų poetas. Baigęs romanų kalbotyros mokslus, dabar profesoritauja Madrido universitete. Su ispanų literatūros paskaitomis apvažinėjo Meksiką ir JAV.

Ligi šiolei Carlos Bousono išleido tris poezijos rinkinius, iš kurių pastarasis Oda en la ceniza, 1967, per nepilną pusmetį susilaukė dviejų leidimų ir laimėjo 1967 m. geriausios ispanų knygos premiją. Kaip literatūros mokslininkas C. B. ypatingai pasižymėjo savo veikalu "Poetinės išraiškos teorija", kuris irgi susilaukė kelių leidimų ir sūspėjo paveikti jauniausią ispanų poeziją. Ispanų poeto ir kritiko J. L. Cano nuomone, pastaroji C. B. poezijos knyga pasižymi giliu turiniu bei išraiška ir šiuo ispanų poezijai kritiškų metų yra nepaprastai vertinga, nes idėjiškai stipri ir giliai įžvelgia į daiktų ir pasaulio prigimtį.

P. G.

Pastabos apie Vydūno teatrą

RIMVYDAS SILBAJORIS

Vydūno teatras, kaip, gal būt, ir visas jo dvasinis palikimas, yra mums tartum visų gerbiama, bet nepažįstama šventovė.*) Retai kas bepraveria jos duris vidun pasižiūrėti ir beveik jau niekas nebeatena prie Vydūno amžinosios ugnies aukuro. O tuščia šventovė yra tragiškas reginys. Vydūnas labai lengvai mokėjo gyventi neaukštinamas ir negarbinamas (nors mes jį gerbėm ir aukštinom), bet jis nenorėjo būti svetimas. Užtat pritiktų susipažinti iš naujo su dalimi jo palikimo, pakalbėti apie Vydūno teatrą, ne iškilai ir abstrakčiai, bet paprastai ir konkrečiai, atkreipiant dėmesį į jo išvystytas meninės išraiškos priemones, į formos ir turinio, taigi, žodžio, minties ir jausmo santykiavimą Vydūno dramose.

Mes paliksim nuošaly Vydūno filosofinės sistemos analizę, nes literatūros kritiko žvilgsnis yra tam nepakankamai gilus. Susipainioję savokose ir idėjose, mes tik pristatytumėm jums miglotą, tolimą ir svetimą Vydūną. Iš kitos pusės, nesimėsim ir jo veikalų vertės apspėsti, nes prieš nutariant, ar jis buvo didelis, ar tik vidutiniškas rašytojas, reikia visų pirma jį geriau pažinti. Taigi, tuo tarpu mūsų uždavinys bus tikrai žengti mažą žingsnį arčiau prie Vydūno, tik atnešti mažą indėlį į jo literatūrinio talento nagrinėjimą.

Pasistengsime pirmiausia aprašyti Vydūno sceną. Ji savita tuo, kad daiktai ir žmonės, kuriuos matome uždangai pakilus, nesudaro patys per save veikalo tikrovės, bet yra tartum palyginimai, sakytai, metaforos, savimi išreiškiančios kažkur už scenos, dvasinė ir mistinė plotmė vykstančią tikrąją dramą. Ši "antroji" drama visuose Vydūno veikaluose yra iš esmės ta pati, ir užtat konkretūs scenoje stovintys daiktai irgi yra, tiesiogine arba perkeltine prasme, iš esmės tie patys, nežiūrint to, kad vienam veikale gali būti vaizduojama žila senovė, kitame pirmas pasaulinis karas, o trečiame — neapibrėžtame laike bevardės jūros krantas.

Beveik visuose veikaluose scenoje ryškiai dega ugnis. Drama, kuri taip ir vadinasi Am-

žina ugnis, prasideda mistišku reginiu (arba, Vydūno terminu išsireikšiant, "regesiu"). didelis ugnies kamuolys, apsuptys liepsnų nešėjų procesijos, kurie ta ugnimi dalinasi, kaip amžina gyvybė, giedodami jai džiaugsmo himną:

Oi, džiaugmas! Gyvybės nēr galo nei krašto matyti!

Nauja vis iš naujo! Atspind iš visų jį gražiai!

Tu aš ir aš tu, ir toliau taip be galo vėl tu!

Visi tik vienoj mes gyvenam, vienos jos gimdyti.

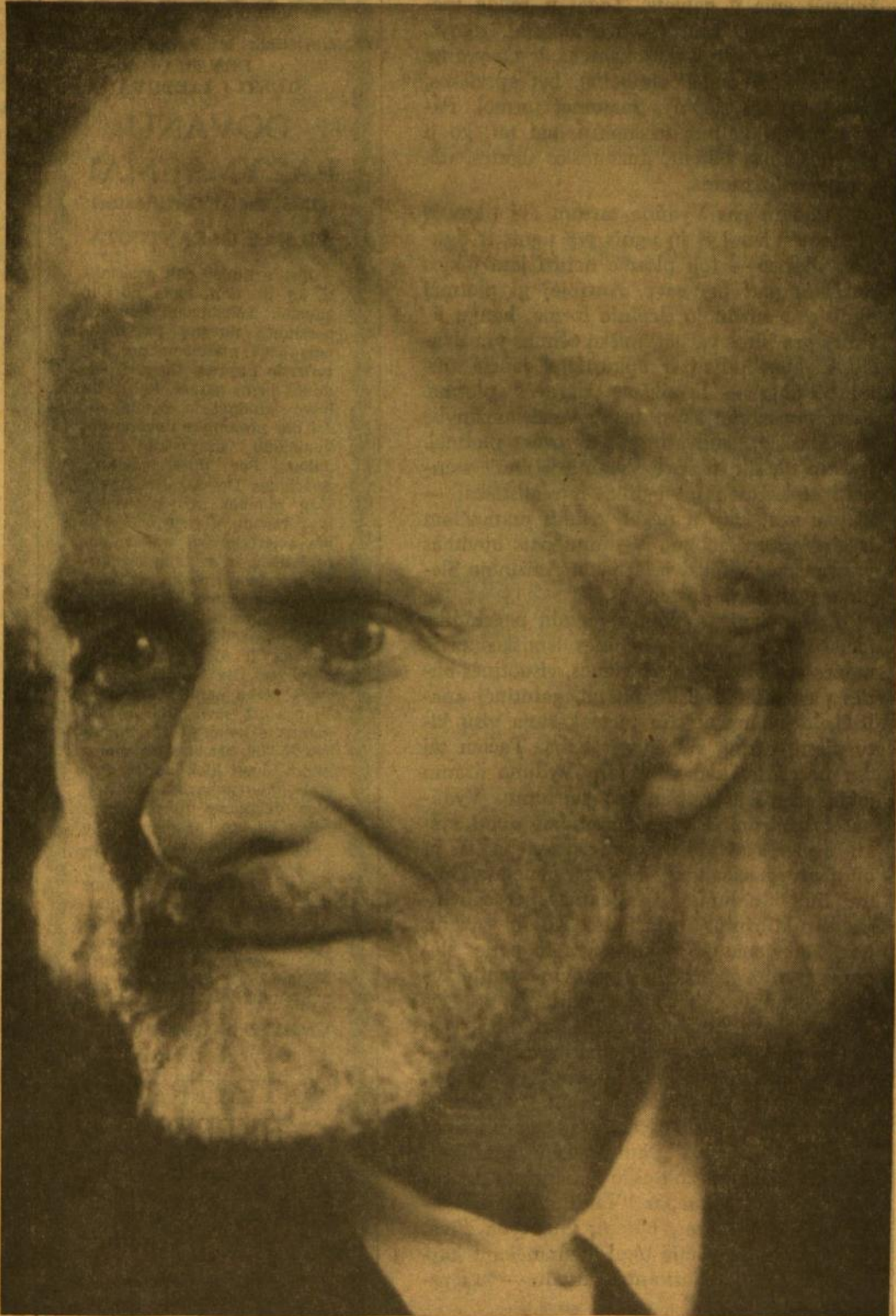
Vėliau ta ugnis persikelia iš mistiško "regesio" į senovės Lietuvą, šventojon Romuvon, ir dega ten ant aukuro. Neregimam pavidale ji dega žmonių sielose, arba kaip simbolis skausaus gyvybės principo arba kaip deginantis gašlumas — vien tik kūniškos gyvybės principas. Ugnies metafora įgyja vėl kitą prasmę, kada sugriautoj Romuvoj žyniai ir vaidilutės giedodami susidegina ant laužų. Ta pasilaukijimo ir dvasinės pergalės ugnis dega ir dramoj Pasaulio gaisras, kur lietuvaite, vardu Magė, likusi saugoti namų pirmojo pasaulinio karo metu, sudega su visais tais namais, pasiryžusi jų niekados neapleisti. Čia irgi, kaip Amžinoj ugnų, ugnies metaforos reikšmė yra dvejopa: ugnies esmė, Magės giliai suprasta, yra kilni amžino aukojimosi ir amžinos gyvybės liepsna, o nesuprasta, išduota, tampa žmogžūdišku pasaulio gaisru.

Glaudžiam tiesioginiam ir metaforiškam santykių su ugnim scenoje matome ir aukurą. Tai gali būti tiesiogine prasme aukuras Romuvoj — visa dramatinė Amžinos ugnies įtampa kyla iš naujojo tikėjimo pastangu tą aukurą panaikinti. Perkelta prasme aukuras yra gimtieji namai — šventa aukos vieta. Magės žuvimas tuo būdu pasidaro tolygus senovės lietuvių religinės apeigos pakartojimui, panašia prasme, kaip ir mišiose pakylėjimas kartoja Kristaus auką. Aukuro prasme irgi galima išduoti, iškreipti. Prabočių šešėliuose vietoj aukuro stovi akmeninis obeliskas — paminklas žmogaus racionalizmo garbei, kuris tačiau vėliau sugriūva, ir iš jo vidaus žėri tikroji ugnis. Dar kitokį aukurą matome Jūrų varpuose. Ten scenos centre stovi ant akmens, prie stulpo priišta, mergai-

tė Vidė, kuri savy slepia amžinos tiesos ugnį, ir užtat, taip, sakant, prilįgsta degančiam aukuro liepsnai.

Ugnies priešingybė yra, žinoma, vanduo, bet kadangi amžinajam būties rate prieš-

gybės susiliečia, jos gali ir transformotis viena į kitą — tuo būdu Jūrų varpuose amžinos gyvybės principą atstovauja ne ugnis, o jūra. Taigi, pagrindiniai Vydūno scenos fininiai reiškiniai — metaforos nuolatos kaita-

Vydūnas pokario metais Vokietijoje

Nauji leidiniai

• AIDAI, 1969 m. vasario mėn. Nr. 2. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122; administruoja T. Benvenutas Ramanauškas, OFM 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221; žurnalą leidžia lietuvių pranciškonai, metinė prenumerata 7 dol.

Tautybės problemomis naujame žurnalo sąsiuvinyje duodami du straipsniai: Romualdas Krilaučiūnas rašo apie tautybę beveik minioje, o Antanas Musteikis apie tautinės atsparos pavidalus. Abu straipsniai gražiai vienas kitą papildo, nors ir būdami gana skirtingo braižo. Kriaučiūnas visu moksliniu rimtumu dėsto savo ir kitų žymių autoritetų nuomones, gi Antanas Musteikis temą pristato su rašini gyvinančių lengvos ironijos šypsniu. Štai kaip jis vaizduoja čionykštį lietuvių — nusivylusį realista.

"Šitokio tipo žmonių apstu lietuviuose. Darbštus, sąžiningas — tradicinių priemonių asmuo nepralobos, nesukraus turtų, nors prasikurs ir niekad elgeta netaps. Ir lietuviybės jis nepraras, tačiau ir jo įnašas laisvinimo darbuose vargiai bus pastebimas. Vyresniosios kartos draugė jis nevens progu paūžti, atšvęs ir vardadienį, ir gimtadienį ir kitokių vaišių progu (tradicinė priemonė) susiras. Tada pagyvens jis — kaip priežodiniai senovės lietuvių: kas galėjo —ėjo, gėrė, kas negalėjo — ropojo ir gulėjo. Tūlas jo bendras gali būti dar jautresnis. Baigęs darbo valandą, iš nostalgijos užsidės į automatinį patefoną arti tužino lietuvių (Nukeita į 6 psi.)

* Paskaita, skaityta Vydūno kūrybos poptėje, surengtoje Mažosios Lietuvos Tarybos ir Akademino skaitų sąjūdžio, vasario 2 dieną Ohleagoje.

Pastabos apie Vydūno teatrą

(Atkelta iš 3 psl.)

sis žmogus", o Amžinoj ugnį yra vyriausias krivė. Pas tuos suidejintus žmones, prie jų altoriaus, ateina natūralių žmoniškų aistrų ir jausmų sukonkrečinti vyriški personažai. Juose glūdi visa veiksmo įtampa ir drama, nes jie veržiasi prie amžinosios ugnies, siekdami jos per moterį-vaidilutę. Vieni iš jų tą moterį idealiai myli, kaip Taira Amžinoj ugnį, kuris yra kilnus riteris, pagal Vydūno apibūdinimą, "šiaurės Zigfrido tipo". Jo mylėjimas iš tiesų tampa tiesos mylėjimu, troškimu per vaidilutę- Grožvydą susiliesti su mistiška ugnimi. Jo priešas, Krauryš, tamsi, grasi figūra, nori Grožvydą (taigi ir viską, ką ji saviimi simbolizuoja), pasigrobtį, apvaldyti, užpildyti savąja geismo ugnimi. Prabočių šešėliuose Tautvydas eina tiesos linkme per įvairius klystkelius, per iščius amžius, nuolat siekdamas savo mylimosios Daivos, kuri šiuo atveju jau nebėra iš tiesų moteris, bet tik, kaip Vydūnas sako, "labai gražus moteriškas pavidalas", suidealinta lietuvių tautos esmė. Pasaulio gaisre veikėjai yra, gal būt daugiausiai konkretūs — jie simbolizuoja amžinąjį tiesos ieškojimą mums artimiausioj žmoniškaj vietoj ir laiko plotmėj. Tačiau Magė ten irgi pasilieka vaidilutę, kurią reikia idealiai mylėti. Vien tik asmeniškai jė myli vokiečių majoras, ir toks jo mylėjimas jį patį galų gale priverčia, nors ir nenorint, Magę sunaikinti.

Scenos pakraščiuose Vydūnas išdėsto antaeilius savo simbolius-personažus ir esybes, kurie irgi visose jo dramose būna iš esmės tie patys, nors ir kitaip vadinasi, kitaip atrodo. Tai, visų pirma, moterys-vaidilutės, liepsnų nešėjos, tarnaujančios pagrindiniam moteriškam personažui. Pasaulio gaisre jos yra kalmo mergaitės, apie Magę susibūrusios: Magė turi jas saugoti, kaip ir tėvų namus. Po to Vydūno dramose seka įvairių idėjų, įvairių žmonių suklaidymų atstovai: mokslininkai, latrai, kareiviai, poetai, elgetos, artiojai, ir t.t. Jie supa pagrindinius veikėjus tiek fiziškai, tiek ir simboliškai. Už jų, jau ant antgamtikos, grynai dvasinės būties slenksio, pasirodo ir išnyksta, tampa žmoniškas ar daiktas įvairios dangaus ir žemės jėgos, ar tų jėgų metaforos-įsikūnijimai. Jie, kaip Bangpūts su Putogime, gali susiliesti su jūra, su aplinkos rūku ir erdve, iš jų vėl išplaukti, tapti žmonėmis, akmeniu ar kuo kitu. Kai kuriose dramose yra miško dvasios, kurios tai kuriose momentais virsta žmonišku žodžiu, o po to ir vėl grįžta į gamtos garso stovį. Panašų garšą sudaro ir jūros varpai — amžinybės balsas, kuriam išgiršti, anot Vydūno, "reik klausiančios sielos," kai tuo tarpu, žmoniškam ribotumė ir klaidos apkurte, girdime tik bangų ūžimą. Čia mes paliečiam dar vieną esminį Vydūno kūrybos bruožą: daiktų transformacija iš vienos būties į kitą priklauso nuo žmogaus vidinės jėgos. Bejėgiai ir dvasioje aptemę, mes girdėsime ir matysime tik primityvią daiktinę tikrovę, o šamonei šviesėjant, tikrovė pradeda keistis, įgyti naujus pavidalus ir reikšmes, kol mes galų gale pasiekiam viską apėriantį mistinį regėjimą. Iš esmės tai galima palyginti su poeto vizija, kuris irgi poetiško vaizdo ir metaforų pagalba gali suteikti visiems daiktams naują buvimą ir prasmę. Šito regėjimo kryptim žmonišką veržiasi jau nuo neatsimamų laikų, nuo pirmojo urviažmogio pastangų išskaityti ir apvaldyti gamtos paslaptį, suradus specialų žodį ir veiksmą, turintį magiškos jėgos. Tas pats troškimas yra įkūnytas ir visose pasakose, kur daiktai ir žmonės pereina per įvairiausias transformacijas. Bet, Vydūno manymu, tolimiausios kelionės per laiką ir erdvę, tiesos beiškant, yra faktiniai tik kelionės į savo sielą, vidun ir gilyn į save.

Ivairūs daiktų apsirėikimai ir pavidalai iš tiesų yra toje kelionėje į savo sielą tartum atskiri laikiniai apsiostojimai, kurie tačiau gali tapti amžiniais, jeigu mums pritrūks troškimo ir jėgos toliau keliauti. Panašiai reikia suprasti ir dar vieną Vydūno sceninę priemonę, būtent tam tikrą laikiną personažų sustingimą, kuriam nors tarpiniam dvasios stovyje. Ant scenos tą sustingimą vaizduoja, kaip jau matėm Jūrų varpuose, žmogaus prielaidas. Skaisčia dvasioje Vidė pririšo prie stulpo latrų geiduliai, ir dabar jinau nori ir negali eiti į žmones, skelbti jiems tiesą. Patvėrė žmonės, pro šalį eidami, Vidė nesupranta ir mano, kad tai ji pati paleistuvė, kad ji dabar prie gėdos stulpo stovi, o ne ant aukuro-altoriaus. Taip pat jau kalbėjome apie pavirtimą į akmenį — irgi sustingimas iš kurio neišsilaivins, tiesos nepasieksi. Bet svarbiausia tokio laikino sustingimo išreikša yra miegėjimas. Miega Jūrų varpuose Vidė mylimasis Argaudas, girdėjęs jūrų varpus, dabar nepaiegiantis apie juos žmonėms pasakyti. Miega Tautvydas Prabočių šešėliuose, kartu per amžius su visa Lietuva. Miega Rimvydas dramoje Mūsų laimėjimas taip pat per

šimtmečius. Jo tas miegojimas net tęsiasi iš-tisai per dramos pagrindinio plano persimainymą iš konkrečios tikrovės į grynai simbolinę. Jisai pabunda kitoje žemėje, kuri, tačiau, tebėra dar ir Lietuva, bet jau suidealinta tiesos laimėjimo apoteozėje.

Tas miegas, tartum sutirštintas žmogaus silpnumas, slepia tiesos ieškojimus, kaip sunki ranka, kankina juos neramiais sapnais. Kartais herojai sapnuoja, tartum košmara, jiems bemiegiant scenoje vykstančius veiksmus, žmonijos klaidas, konfliktus, žlugimą, o kartais jų sapnas yra tiesos skaudžiai šaukiantis balsas, plevenantis vizijoje kaip silpsniantis ir tolima liepsna. Per tą miegojimą dažnai pas Vydūną pati laiko savoka nustoja ab-soliučios, tai yra, objektyvios vertės. Visi veikėjai pati fabula, atsiduria lyg ir užburtame rate, kuriame ne tai, kad šimtmečiai prabėgtų kaip akimirka, bet daugiau mūsų įprastos praecities, dabarties ir ateities sąvokos susilieja į vieną kažkokį savitą buvimą, kuriame kiekvienas atskiras įvykis atsitinka, taip sakant, kartu ir vienasys ir visada. Tokia, specifinė Vydūno scenos tikrovė, yra amžinybė.

Nežiūrint to, kad Vydūno teatre kiekvienas scenos objektas, kiekvienas veiksmas ar net žodis slepia savy dviejopą ar trejopą perkeltinę prasmę, pats Vydūnas prisibijoj, kad požiūris į jo dramą, kaip į komplikuoatą simbolių sistemą, gali iškraipyti visą jos esmę. Tam tikra, labai specialia prasme, jis buvo linkęs laikyti save realistu. Autoriaus pastabose prie Amžinos ugnies jisai rašė: "Rodos ne vienas į ją žiūrės kaip į alegoriją ir į vaidinamus asmenis kaip į simbolius. Bet nereikėtų tai daryti labai apsiaurintu žvilgsniu. Man visos pasaulis, visos gyvenimas išrodo simbolių didžiosios gyvybės, iš kurios jis kyla. Pavieni žmonės, pavienės tautos, net amžiai yra mano akys xpatingi didžiojo slėpinio reiškiniai. Dėl tos priežasties veikalas ir turi realią išvaizdą. Simbolizmas neturėtų būti i jį dedamas".

Taigi, visa Vydūno scenos realybė reiškia ka nors pačiu savo buvimu, o ne kokia nors perkelta prasme. Raktas į tokį specialų Vydūno realizmą slepiasi savokoje "reiškinyš". Skirtumas tarp reiškinio ir simbolio yra tai, kad simbolis neturi pats savo prasmės, kuri nepriklaustų nuo juo perduodamos idėjos, kai tuo tarpu reiškinys yra pats sau realybė ir turini ir forma. Paimkim pavyzdžiui vėliavą. Tai yra grynas simbolis, nes visa jos vertė glūdi vien tik jai ištikimų žmonių protose ir širdyse. Be žmonių jai suteikiamos prasmės vėliava būtų tik spalvotos medžiagos gabalas. Iš kitos pusės, žalias medžio lapas yra tiesioginis to medžio gyvybės reiškinys, savita tikrovė, nepriklausoma nuo to, ką žmonės apie jį galvoja. Todėl ir reikia mėginti suprasti, kad Vydūno aukurai, ugnys, sapnai, jūros varpų skambėjimas, ir t.t. yra ne "amžinojo slėpinio" simboliai, bet apraishos, taigi pats tas slėpinys matomoj formoj. Paprastą ugnį galima užslopinti, bet tai, ko ji yra reiškinys, būtent, amžinosios ugnies, užgesinti neįmanoma.

Susidaro pas Vydūną tartum dvi tikrovės plotmės. Vienoj iš jų ugnis yra ugnis ir daugiau niekas — toji plotmė neturi jam jokios reikšmės pati per save. Antrojoje jį plotmėje ugnis yra amžinojo slėpinio forma, bangų ūžimas yra jūros varpai, miško ošimas yra dvasių šneka. Aklieji ir apkurčiai jaučia tik-tai pirmąją — bereikšmę tikrovės plotmę. Kam prasiiveria akys, tas gyvena amžinybėje išreiškiančioj, sudvasintoj tikrovės plotmėj. Ir kaip tik šitą tikrovę Vydūnas scenoje sten-giasi atvaizduoti tiesioginiai ir realistiškai — kaip ji yra, kaip ji negali nebūti matančiam ir girdinčiam žmogui. Vydūnui pats buvimas yra prasmė, užtat dvasia, užtat Amžinojo Slėpinio įvairialypė forma.

Kadangi visų Vydūno veikalų pagrindinė idėja ir svarbiausios meninės išraiškos priemonės yra sukauptos tik vienos, visuotinės būties paslapties išreikšimui, tai, galutinė anali-zė, kiekviena atskira pjesė kartoja visų kitų pjesių turinį, veikėjus ir temą. Tačiau tai dar nereikškia, kad nėra tarp Vydūno dramų jokių meniškai reikšmingų skirtumų. Vydūnas labai rūpinosi savo dramoms duoti ryškų asmenišką profilį, kad kiekviena iš jų būtų savyje išbaigtas, atskiras vienetas. Dramų individualumas išreiškiamas per skirtingus struktūrinius principus. Kitaip sakant, nors kiekvienas jo veikalas yra to paties slėpinio šventovė, pati tų šventovių architektūra jais viena nuo kitos aiškiai skiria.

Pažvelgę į Amžinos ugnies struktūrą, visų pirma matome grynai abstraktų mistišką reginį — apeigą ir giesmę liepsnų ryto garbei. Po to seka trys konkrečios dalys: "Namu ugnelė", kurioje susipažįstame su svarbiausiais veikėjais; "Romuva", kur veikėjų konfliktas pastekia aukščiausio taško paskutinės Lietuvos Remuvos gaisre, ir "Vaidilutė", kur išsi-sprendžia konfliktas, būtent, Grožvyda žuva, bet išgelbsti amžinąją ugnį ateinančioms kar-toms. Drama baigiasi antru ritualu — "Liepsnų vakaro giesmė."

(Bus daugiau)

72.000 dolerių laimėk. Italų žurnalistas Luigi Grosso stovi prie senienų krautuvėje pirktu paveikslu, už kurį jis sumokėjo 115 dolerių. Meno ekspertai dabar yra įsitikinę, kad paveikslas yra vienas iš ankstesniųjų Van Gogho darbų ir jo vertė siekianti 72.000 dolerių.

Bežemių ir generacijų klausimu

(Atkelta iš 1 psl.)

Argi tai ne to paties laikmečio, tų pačių dvasios klotų poetai. Kavolio jaučiamas tezinis užsi-spyrimas pokario dešimtmečiuos rasti dvi jaunesnių rašytojų kar-tas, viena nuo kitos griežtai at-šokusias, pačių jų raštų pusla-pius sklandant, skaitytojų nejtiki-na bent kiek didesniu tikslin-gumu. Greičiau skaitytojas aki-vaizdžiai jų visų kūryboje pama-to, kiek vyresnieji žemininkai y-ra įtakoje Kavolio norimus vadinti "nužemintuosius", kiek pasta-riėjį, žinoma, neprasardami ir sa-vo individualybės, yra išaugę iš žemininkų — lankininkų pozici-jos, tiesiog jie patys šioje bendro-jos pozicijoje visomis savo šakni-mis tebesa. Tad ar ne per daug dirbtinai ir paviršutiniškai mes čia norime greit kurti savo rašyto-jų kartas bei generacijas, kiek-vieną vis lyg iš kito pasaulio, kai tuo tarpu paprasčiau ir ne taip patosiškai žvelgiant, matome vieną, įdomiai niansuotą, bet viso sukirpimo esmėje gana vie-ningai būdingą, jau išsivijoję brendusią mūsų literatūrą, kurios portretan neišskiriamai įbrėžti to paties likimo ištiktųjų daug kur labai panašūs mūsų rašyto-jų bruožai, pradedant Skėma, Ni-

liūnu, Nagiu, Šlaitu, Svabaite ir kitais, baigiant Bogutaite, M. Jurgita - Saulaityte, D. Sadūnai-te ir kit.

Ar tik dviejų generacija?

Dar ir kitu atžvilgiu darosi truputį net juokinga, kai Vytau-tas Kavolis knygos viršelyje — jos pavadinime užrašo "genera-cijos" sąvoka, o tuo tarpu knyga skirta tik Mackaus ir Sutemos kū-rybai (Skėmą ir J. Meką tik trum-pai užsimenant). Kaip mes, pa-matę besikalbančius du žmones, nesakome—ten šnekasi visos bū-rys, taip, kalbant apie du rašyto-jus, neatsargu būtų sakyti, kad čia jau yra visa generacija.

Be gilumos ir be pločio.

Žinoma, kaltas čia pats studi-jos autorius, kad jis tos tikros ar tariamos generacijos kiekybę ir kokybę pats taip susiaurino. Pa-sirinko tokius du rašytojus, kurie praverstų jo paties norimoms te-zėms įrodyti, kurie yra artimi jo paties dvasiniam portretui. Ir iš-tų dviejų aprašo (ir tai ne litera-tūrinio, o daugiau sociologinio-filosofinio) norima daryti išva-das, kad šitoks, o ne kitoks yra vi-sos generacijos veidas.

Ar jis būtų toks, jeigu studi-jos autorius būtų aprašą praplė-tęs, įtraukdamas jį ir Landsber-gio, ir Ostraukso, ir Šlaito, ir Šva-baitės, Sadūnaitės, Bogutaitės ir Jurgitos — Saulaitytės ir kitų kū-rybą? Manau, kad vaizdas būtų kitoks ir daug idomesnis, daug į-vairesnis, tikrai labiau generaci-nis ir braižo ir turinio prasme, plačia savo apimtimi besidriekęs

nuo Mackaus didžiojo Nedievo iki nuolankiai maldingo Šlaito Credo.

Literatūrinį kriterijų ignoruojant.

Kitas V. Kavolio studijos trū-kumas yra tas, kad autorius apie grožinę literatūrą rašo visai ig-noruodamas tai, kas rašytojo raš-tą ar žodį padaro tikra grožine literatūra. Mat, grožinei literatūrai sociologinio-filosofinio žvilg-snio toli gražu nepakanka. Yra e-lementarus, bet vis dėlto mūsųse dažnai užmiršamas dalykas, kad grožinėje literatūroje pirmoj eilėj yra gal svarbiau ne kas parašyta, bet kaip parašyta. Jeigu išjung-tume tą "kaip",kuo tada bet koks filosofijos ar sociologijos veikalas skirtųsi nuo grožinės literatūros. O šito "kaip" nagrinėjimo, taip reikalingo kiekvienos litera-tūrinės studijos pilnumui, Kavolio šioje knygoje labai pasigenda-me.

Braidžiojimas visai neliteratūrinėse brastose.

Čia galiu susilaikyti iš ne vieno skaitytojo replikos, kad apie lite-ratūrą ir filosofai, teologai ir so-ciologai yra tiek ir tiek knygu-bei studijų priraše, tad juosna gali rikiuoti ir V. Kavolis. Aiš-ku, kad gali. Tačiau rašymas ra-pšymui nelygu. Sakysim, žymus šių laikų vokiečių teologas ir re-ligijos filosofas Romano Guardi-ni parašė stambius veikalus, interpretuodamas Dostoevskį, Holelderiną, Rilke. Panašiai da-ro mūsiai kis A. Maceina. Tačiau ir vienas ir kitas jų iš literatū-ros nepadaro nei teologijos, nei filosofijos. Jų šios rūšies raštus žvilgsnis nepasimeta vien tik so-ciologinių sąlygų bei filosofinių sistemų rėmuos ir nesuteikia joms kokių nors lemiamų pirmenybių, apsprendžiančių to ar kito kūr-iinio gimimą ar literatūrinę jo in-terpretaciją. Tiek Maceinos, tiek Guardianio raštus pagrindinis prožektorius yra vis tiek nukreip-tas ne į išorines brastas, o tiesiog į žmogaus dvasios gelmes, į sal-tinius, kuriuose atsiranda (drau-gie sprendžiant problemą kaip ir kokia forma atsiranda) didžioji grožinė literatūra.

V. Kavolio knygoje šito ne-juntame. Vietomis joje kone vi-siškai dingsta literatūra, o pasilie-ka tik sociologija. Dar blogiau — pati literatūra, pati knygoj minima poezija tampa tiesiog so-ciologijos tarnaitė, atimant iš jos nuosavą literatūrinį kriterijų, jos pačios egzistencijos tikslą ir prasmę.

Citatu literatūrinis svoris, gera pradžia ir paskatas kitiems.

Čia skaitytojas arba ir pats studijos autorius galėtų gal pa-prieikštai, sakydamas, kad knyga ir nepretenduoja į litera-tūrinę studiją, nesgi antrinėje lei-dinio antraštėje aiškiai įvardin-ta, jog tai yra tik "Egzilio pa-saulėjautos eskizai". Taip tai taip, bet jeigu egzilio pasaulė-jautai iliustruoti pasirinktoji me-džiaga yra grožinė literatūra, tai ir literatūrinį kriterijų ir pačios literatūros atrankos nega-lima visai nepaisyti. Tą ar kitą tezę teigiant ir ją paremiant gro-žinės literatūros citatomis, rei-čia, kad ir tos citatos liudyti iš-skirtinę savo literatūrinę vertę. O kai, literatūrinį kriterijų ne-paisant, prastoku poezijos posmu remiama ta ar kita tezė (gi ma-žiau vykusių posmų pasitaiko ir labai gerų poetų raštus), tai ir patsai ginamas ar norimas įro-dyti dalykas nutraukiamas į tą patį lygį. Šitokių nestiprių pasi-rinkimo pavyzdžių V. Kavolio knygoje vis dėlto pasitaiko, saky-sim, kad ir 10 psl., kur cituoja-mose Liūnės Sutemos eilutėse gryniosios poezijos nedaug, kur ją užgožia jau kitų anksčiau ir-semtas verbalizmas:

Dabar aš kaltinu žemę, kam ji tokia silpna, kam išaugino miestus, kurie užtvėrė plieniniais virvais Paukščių taką skliaute...

Žinoma, autorius pasirinktuose rėmuose viena kita įžvalga i Mackaus ar Sutemos kūrybą šioje knygoje yra gana tiksli ir įdo-mi, bet vis dėlto neišsami, nei jų rašto daugelygiu turinio, nei juo labiau formos aruodų. Studija tad ir laikytina daugiau eskizinio, ekspresionistinio pobū-džio, metanti vieną kitą užuo-miną į poros rašytojų kūrybą, kas gali būti gera pradžia ir pas-katas kitiems, susigundžiusiems eiti pereitais metais mūsųse pa-judėjusia kryptimi: rašyti kny-gas apie čionykštę mūsų grožinę literatūrą.

KOSTAS BUTKUS
Tel. PR 8-2781
METALO IR STIKLO:
Tvoros, Stogeliai, Durys
Langai, Ryn-os, Turekliai

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENDROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkti Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelėse mokamus 4¼%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

ŠTAI MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELE:

MĖNESINĖS SĄNTAUPOS					MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELE				
	2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.				
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51				
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02				
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53				
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04				
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55				
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06				
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57				
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08				
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59				
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09				

SAFETY DEPOSIT BOXES

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

5¼%
on \$8,000.00
Certificates

4¾%
on Pass Book
Accounts

JOHN Pakel, President

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

2 FREE PARKING LOTS

Operos "Ponia tarnaitė" pasiklausius

J. ZILEVICIUS

Praeitą šeštadienio vakarą (kovo m. 8 d.) Jaunimo centre, Chicagoje, Laiškų Lietuviams žurnalo tradiciniame parengime turėjome progos išgirsti ir pamatyti dviejų veiksnių komišką operą — G. B. Pergolesi "Ponia tarnaitė".

Dalia Kučėnienė atliko Serpinos vaidmenį, Vytautas Nakas — Uberto vaidmenį, Juozas Valentinas — Vespone vaidmenį. Muzikinę palydą sudarė Manigirdas Motekaitis ir styginis kvartetas: Povilas Matukas I sm., Alfonsas Paukštys II sm., Faustas Strolia — viola ir Petras Armonas — violončelė, režisierius — J. Valentinas. Solistus paruošė Izabelė Motekaitienė. Dekoracijos Jurgio Daugvilos. Kostiumų eskizus paruošė Nijolė Banišienė ir apšvietimą pritaikė Vytautas Žygas.

Nors iš šio bendro apibūdinimo opera atrodo mažoka, bet jos pastatymas, atlikimas sudarė kone įprastą operos vaizdą, kur šalia muzikinės raidos žiūrovai mieliai sekė ir besivystančią komiškos operos intriga. Šiuo požiūriu ji žiūrovams tapo gana artima, besiriantį scenoje kaip vienas, nedalomas gabalas. Operai gelbėjo ir muzikinė palyda, nieko neslopindama ir neversdama solistų lenktyniauti su orkestru dėl pirmenybės. Jei dirigentas čia paleistų orkestrą laisvai, tada žūtų solistų balsų grožis, solistai persitemptų, kai aptariamose operose turi būti viskas miniatiūriška, maloniai klausoma. Solistai, mūsų čia minimo spektaklio atveju, galėjo laisvai tarti žodžius, jie be įtampos buvo girdimi, nes muzikinis palydas, ir norėdamas, nebūtų pajėgęs solistus garsų tvane "nuskandinti". Todėl viskas buvo išlaikyta pusiausvyroje, todėl buvo gražu ir malonu operos klausytis.

Netenka abejoti kad solistai Iz. Motekaitienės dainavimo studijos auklėtiniai (V. Nakas ir D. Kučėnienė) daro muzikinę ir vokalinę pažangą. Jiedu savo roles atliko neblogai savo muzikinio pribrendimo ir pajėgumo rėmuose. Negalima solistų nepagirti už neblogą techniškių muzikinių sunkumų nugalėjimą.

Muzikiniai opera solistams labai sunkiai parašyta. Juk beveik 75 proc. jos yra rečitatyvas su gana komplikuotais melodiniais "zigzagais", kurie reikalauja didelio muzikalumo, ritmo jautrumo ir balsinės technikos.

Tomis "techniškomis gėrybėmis" kompozitoriaus buvo "apdovanotas" bosas V. Nakas. Jaunas kompozitorius Pergolesi, matyt, turėjo šiam vaidmeniui kokį numatytą solistą ir bandė čia užrašyti savo jaunatviškus kompozitoriškos technikos "pratiimus". Tai jaunųjų žmonių "kaprizai", kompoziciniuose jaunatviškuose darbuose kažko ieškant. Juk pačioje operos muzikoje per dvi pilnas "perukų" laikotarpio bendrybių. Nors kompozitorius, rašydamas šią operą, sudėstė ją iš arijų, arijelių, rečitatyvų, bet

visa tai neblogai sugebėjo gražiai apjungti. Savam laikotarpyje jis buvo vis dėlto naujovių ieškotojas. O jų rečitatyviniuose sūkuriuose nemažai randama ir dartinės muzikos struktūros. Aptariamose operose Pergolesi bando pradėti ano laiko daininigas bravūrinės arijas, bet greitai jas dar "sukiša" į rečitatyvinius pokalbius. Šią operą gerai įsiklausius, vis dėlto galima jausti, jog aptariamoji opera jau yra ant slenkščio į naujuosius laikus.

Operą su savo mokiniams vokaliniams paruošė Iz. Motekaitienė, o muzikiniai parengė pianistas M. Motekaitis. Tai nemažai darbo pareikalavęs užmojis. Antroje operos dalyje, veiksmo pradžioje jautėsi solistės balso nuovargis, melodija buvo nepatogioje solistei testitūroje, po to greit vėl "išsijudino", nors vidurinio balso apimtyje vis dar jautėsi neįtikinanti intonacija. Gal tai buvo per didelis balso išvarginimas, besiruošiant operai paskutinėmis dienomis? Aplaui, solistė parodė apšiai ir labai malonių intonacijų. Kiek nuobodumo sudarė ir pati opera, kurioje gausūs posminiai kartojimai kėlė kiek nuobodulio. Žinoma, jei solistai būtų arijas atlikę bel canto, jiems būtų tereikėję vien tik trečdalis darbo, dabar idėto rečitatyvinio pobūdžio operon. Bet studijos darbai šios rūšies opera be galo naudinga, mokiniai randa čia viską, kas reikalinga lavybai.

Si Pergolesi statinio pobūdžio opera režisierui yra nelengvas riešutas, nes teturint vien tik vaikščiojimo ir sėdėjimo pozas, nedaug ką galima "sugalvoti". Bet režisierius, kiek aplinkybės leido, veiksmą sumaniai pagyveno. Dekoracijos ir šviesa buvo labai meniškai suderintos, švelniai traukė dėmesį scenon. Kostiumai irgi buvo be priekaištų.

Baigiant dar tenka pasakyti, jog kai kur "orkestras" vis dėlto bandė susipainioti, o be to neapsiėjo ir solistai. Bet žiūrovai, sugyvenę su vaidmeniu ir muzika, šito galėjo ir nepastebėti.

Publika rengėjų taipgi neapvyli: jos buvo pilna Jaunimo centro didžioji salė.

• Dar vienas Boriso Pasternako veikalas pasiekė laisvuosius Vakarus — tai Nobelio premijos laureto (mirusio Rusijoje 1960 m.), plačiai pasaulyje pasklidusio romano "Daktaras Živago", lig šiol nežinomas dramatis veiklas "Akloji grožybė". Šiomis dienomis jis pradėtas spausdinti viename literatūros žurnale, Italijoje. Rankraščio originalas, valdžios įsakymu, buvo sunaikintas Rusijoje. Tačiau veikalo kopijai vis dėlto pavyko prasmukti į Vakarus. Patį veiklą Pasternakas parašė pora metų prieš savo mirtį — 1958 m. Vaidinimas yra visos Sovietų Sąjungos alegorija.

Vaidas iš "Laiškų Lietuviams" parengime pastatytos komiškos operos "Ponia tarnaitė": Dalia Kučėnienė (Serpina) ir Vytautas Nakas (Uberto).

Gausus latvių knygų derlius išsivijoje

BRONIUS KVIKLYS

Mūsų kaimynai latviai kultūrininkai susumavo pereinamųjų savo knygų leidimo (gramatinieciba) derlių ir L. Rumaks jį paskelbė "Latvijos" laikraštyje. Derliaus būta gausaus. Kadangi latviai išsivija kuria ir knygas leidžia panašiose aplinkybėse (jeigu dar nesunkesniose) kaip mes, pravartu su jų darbais susipažinti.

Dar ne visiškai pilnai duomenimis, 1968 m. išsivija latviai išleido 172 leidinius, viso 31,014 puslapių apimties. Tai didžiausias išleistų knygų skaičius nuo tremties (1946-1949) metų.

Kokio turinio knygas autoriai rašė, leidyklos išleido ir skaitytojai pirkė? Atsakymą duoda tas pats L. Rumaks.

1968 m. latviai išsivija išleido 10 naujų romanų, (viso 2976 psl.), 17 naujų poezijos kūrinių, 7 novelių knygas, 4 teatro veikalus, 4 antologinio pobūdžio knygas, 11 atsiminimų knygų, 8 istorinius veikalus. Be jų antrąją laidą išleista: V. Berzkalnio "Latvių dainų švenčių istorija", L. Zarinio "Raudona migla", G. Janovskio "Per Trentą kyla migla" ir kt.

Iš naujų romanų tenka pažymėti: Elzės Abelės "Su šaknimis išrautėjai", A. Dziliūnio "Užžėlę griuvėsiai", Ansl. Eglišo "Besarmčiai dėdės", E. Freimano "Apsėstieji", G. Janovskio "Po pasaulio pabaigos" (šis romanas labai nepatiko Maskvos pakalams okup. Latvijoje), S. Lazdinio "Mano klaida", A. Niedros "Vėl Europoje" ir kt.

Novelistų būta kiek mažiau kaip kitais metais. Iš jų pažymėtini J. Klidzejs, E. Salna, G. Salnis, A. Voikūns, A. Rungis, T. Zeltnis; naujai perspausdintos J. A. Kuraterio, A. Grinio, Osvaldo Lacišo knygos.

Aštuoni latviai — jauni poetai išleido pirmąsias savo poezijos knygas: V. Avenis, J. Barbe, A. Balkus, P. Johansonas, V. Kajak, T. Kikauks, R. Muks ir J. Viešienis. Prie jų su savo eilėraščių kūrinių prisijungė: I. Berzina, A. Irbė, A. Ivaška, O. Jegens, V. Kraslavietis, N. Lēmanis, B. Tūters, I. Viksna, A. Zeldegas ir kt.

Latvių dramos literatūrą praturtino O. Liepa (trys veikalai), M. Zivertas su vienu veikalu, kurį Rūdas išvertė į anglų kalbą. Į latvių kalbą išverstas ir lie-

tuvio Antano Rūko veikalas "Keturi keliautojai" (celinieki).

Išleista ir antologijų bei įvairių apžvalginių knygų. Filadelfijoje gyvenęs latvių kritikas E. Sūnas pateikė 825 m. veikalą apie sovietinę literatūrą — "Negatyvusis stilius", prof. L. Latkovskis — studiją apie latgalių pavardes, piktžodžiavimus ir šeimas (latgalių tarmė), prof. E. Dunsdorfs veikale "Trečioji Latvija" analizuoja išsivijos asimiliacijos problemas.

Atsiminimų literatūra praturtėjo vienuolika storų knygų (3496 psl.): pažymėtini U. Germano, J. Grinio, E. Kliaustinio, A. Kroderio, K. Kundzinio, atsiminimai, Zenta Maurinio dienoraščio tąsa, A. Spekes "Prisiminimų valandos (1956 m. iš okup. Latvijos pabėgusios daktarės pasakojimai), kun. J. Grišano prisiminimai iš gyvenimo Latgalėje ir kt.

Bibliografas kalbininkas dr. B. Jegeras paskelbė latvių išsivijos knygų leidyklų 1940-1960 m. bibliografijos I dalį. Tai labai idomus dokumentas apie dabartinę latvių išsivijos gyvenimą, išsivijos gyvastingumą.

Istorinių knygų skyrius taip pat buvo turtingas. Pažymėtinas A. Aizslnieko 983 psl. veikalas "Latvijos ūkio istorija 1914-1945 m. Dr. Viksnis pateikė Latvijos istoriją naujoje šviesoje. Prof. E. Dunsdorfs paskelbė Latvijos istorijos atlasą. J. Dagis — Latvių mokyklų Vokietijoje apžvalgą, P. Dreinanis — studija apie latvių tautos išsivystymą ir nacionalizmą.

Latvių vaikų literatūros leidykla Švedijoje išleido 5 knygeles, spalvotą žodyną. Vaikams skirtų knygelių išleido Gen. Gopperso fondas ir kt. leidyklos.

Meno srityje pažymėtinas G. Arvalžo veikalas "Menas ir gyvenimas". Tautinių padavimų ir pasakų mylėtojas įdomūs P. Smito tautosakos X ir XI tomai (abudu išleisti 1968 m.). Latgaliai išleido Latgalių folkloro I tomą. Vėliau bus išleista dar 3 tomai.

Muzikinės literatūros srityje išskirtinas V. Berzkalnio redaguotas straipsnių rinkinys apie latvių muziką (I tomas).

Visa eilė latvių mokslininkų paskelbė savo darbus svetimos kalbomis.

L. Rumaks pabrėžė, kad

120,000 išsivijos latvių davė tautai 172 vertingų knygų inasą. 1968 metai buvo 29-ieji metai latvių išsivijos knyginkystei. Autorius pabrėžia, kad buvo manoma, jog latviai išsivija latviška knyga toliau vis mažiau domėsis, tačiau 1968 m. davė priešingus rezultatus: išleistų knygų skaičius ir vertė prašokusi ankstesnių metų bėgyje išleistas knygas. Be minėtų knygų, latviai leidžia dar žurnalus ir laikraščius. Vidutinis knygos storumas 180 psl. Kiekvieni 700 latvių išsivijos yra davę vieną latvišką knygą t. y. 15 kartų daugiau, palyginus su amerikiečiais.

Jei palyginsime latvių knygą sveturių ir latvišką knygą okup. Latvijoje išleidžiamą, susidarys vaizdas, kad knygų pavadinimais išsivija išleidžia du kartus daugiau, o puslapių skaičiumi prašoka 3-4 kartus.

Šia proga prisimintina, kad 1968 m. okup. Latvijoje tebuvo išleisti vos du romanai (originalai), tuo tarpu laisvajame pasaulyje 10 išsivijos romanų. Kad okup. Latvijos latviai galėtų lygintis su išsivijais, jie turėtų proporcingai išleisti bent 120 romanų, t. y. 60 kartų daugiau kaip išleidžia dabar.

Pažymėtinos ir latvių išsivijos knygų leidyklos: Gramatā Draugs — 21 knyga, Imanta — 11, Tilts — 11, Latvių Gramatā — 10, Latgalu izdevniecība — 5, Daugava — 4; mums gerai pažįstamas senesni mirš O. Krolls išleido 4 knygas. Latvių knygų tiražas nėra sumažėjęs: kai kurių knygų 2000 egz. tiražas buvo išparduotas per mėnesį.

Mes džiaugiamės latvių knygų laimėjimais. Ir šia proga galima pasakyti, jog kai kuriose srityse galime iš latvių daug ko pasimokyti. Latvių išsivija ir jų veiksniai kur kas daugiau lėšų skiria latvių kultūrai puoselėti, tuo sudarydami sąlygas bendrai tautos lobyne atsirasti amžinai išliekančioms vertybėms, tuo tarpu mes dažnai blaškomės tik trumpadienių įvykių bergždume.

• Didžiojo lietuvių kalbos žodyno II tomas, neseniai išleistas pirmąjį, Vilniuje iš naujo perredaguotas ir atiduotas spaudai. Kaip žinia, šis tomas buvo išleistas jau 1947 metais, tačiau Maskvai prie jo prikibus ir radus "ideologinių trūkumų", buvo sukonfiskuotas. Jį baigus spausdinti bus sparčiau ruošiamas VIII ir IX tomai.

Kultūrinė kronika

• Amerikiečiai apie A. Barono "The Third Woman". "The Columbus Enquirer" Columbus, Ga., dienraščio knygų recenzijų priede "Book Reviews" kovo 3 d. laidoje Nancy Coffin recenzuoja Aloyzao Barono knygą "The Third Woman" straipsnyje, pavadintame "Jaudinantis motinos portretas". Ilgėnė recenzija baigiama prisiminimu, kad ir pirmoji autoriaus į anglų kalbą versta knyga "Footbridges and Abysses" amerikiečių spaudos buvo gerai įvertinta.

• Dail. J. Kelečiaus darbų paroda Čiurlionio galerijoje, Chicago atidaroma šiandien (kovo 15) 7 val. vak. Paroda galerijoje tęsis iki kovo mėn. 23 d. Tai antroji individuali Jono Kelečiaus tapybos paroda, masinanti žiūrovą pamatyti, ką šis mūsų dailininkas, o taipgi ir aktorius, sukūrė drobėje per kelerius pastaruosius metus.

• Šio sekmadienio kovo 16 d.) popietė Chicagoje skirta Čiurlionio ansamblui, kurio koncertas Balfo jubiliejinio 25 metų seimo proga įvyks 3 val. popiet Marijos aukštesniosios mokyklos salėje. Koncertas ypatingas dar ir tuo, kad jame paskutinią kartą diriguos ilgametis ansamblio vadovas muz. Alfonsas Mikulskis.

• Kultūros mėnuo Lietuvoje. Nuo vasario 15 iki kovo 15 Lietuvoje vyksta "kultūros mėnuo". Į mažesnius miestus išleisti keturi simfoniniai orkestrai, aštuoni dainų-šokių ansambliai, dvylika chorų ir vienuolika teatrų, kurie iš viso surengs apie 400 įvairių koncertų ir vaidinimų. Į fabrikus ir kolchozus paskleisdė poetus bei kitus rašytojus ir paskaitininkus apie menas.

Didžiuosiuose miestuose tuo metu scenas užima "didieji broliai" — iš Maskvos radijo — televizijos centro ir iš raudonar-

miečių (Pabaltijo karinės apygardos) reprezentantų.

Po šio koncertų ir vaidinimų mėnesio numatomas sušaukti tos kultūrinės veiklos veikėjų suvažiavimas.

Visa tai daroma... Lenino garbei, ryšium su artėjančia 100 metų sukaktim nuo jo gimimo.

PARDUODAMI
IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

What're the

3 R's of

good houseman's hip?

REPAIR...
REMODEL...
RENEW

your home's beauty!

Bring in your estimates and let's talk cash, today!

U F
UNION FEDERAL SAVINGS
3430 So. Halsted St., Chicago
Phone 523-2800
A. J. Aukers, President

Valandos: Pirm. Antr. — 9-4.
Treč. uždaryta, Ketv. 9-8, Penkt. 9-6, Šešt. 9-12.

Foto V. MAŽELIS

- vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- portretūra
- meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

JEI JŲS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR KITAS USSR DALIS, NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ISTAIGA

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi maitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1536 REDFORD AVE.	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	378 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEEKER STREET	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	538 HUDSON AVENUE	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	159 SO. VERMONT AVENUE	HU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	DI 2-4240
BUFFALO 12, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0096
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	365-6740
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	AN 8-1120
TRENTON 10, NEW JERSEY.	1152 DEUTZ AVENUE	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVE	381-8997

VELYKINĖS DOVANOS

pasieks greičiausiai Jūsų artimuosius

LIETUVOJE

jai siųsute jas per

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 South State St., Tel. WA 2-9354

arba

2618 West 63rd St., Tel. WA 5-2466

Mūsų turimas ypatingai gausus pasirinkimas įvairiausių prekių ir mūsų patarimai palengvins tikrai vertingų siuntinių sudarymą. Per mus galite užsakyti, anksčiau Mes mieliai priimame ir išsiunčiame skelbtus sovietų maisto produktus siuntinius, sudarytus iš siuntėjų nuobai pramonės gaminių, išskyrus automobilius.

Jau ir vėl galima užsakyti šaldytuvus

Reikalaukite naujų katalogus bei maitų sąrašus. Garantuotą siuntinių pristatymą atlekame jau virš 22 metų.

O jeigu norite aplankyti Lietuvoje savo artimuosius, tai mūsų skyrius, —

— GORDON TRAVEL SERVICE, INC. —

sutvarkys Jums kelionės reikalus be jokių rūpesčių.

NAUJI LEIDINIAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

tuviškų plokštelių, susimaišys specialaus recepto trijų devynerių ir atleis jausmus tautiniam menui. Gerokai užgerti balsu jis palydės kiekvieną lietuviško maršo ar dainos melodiją, mušis į krūtinę, kad esąs patriotas ir galįs numirti už lietuviybę, ir keiks likimą, kad jo sūnus ar duktė nuėjo šunims šėko piauči. Blaivus jis paskaitys lietuvišką laikraštį, gal kartą, kita per metus nueis į lietuvišką parengimą, kaip kad prie klausyklos vėlykinės, retą dolerį paklos lietuviškiems reikalingams, ir viskas."

Apie Kazį Pakštą, kaip nepripažintą pranašą, naujuos "Aidus" gyvai rašo Juozas Eretas. Lietuvių bendrinės kalbos raida ir dabartį paseka, faktais ir pavyzdžiais pailiustruodamas, dr. Pranas Skardžius. Antanas Bendorius duoda Lenkijos karo atkūrimo plk. Leon Mitkiewicziaus 1938-1939 metų Kautio atsiminimų aprašą. Grožinės literatūros puslapiuose: Leonardo Andriekaus, Zentos Tenisonaitės, Marinos Cvetajevos eilėraščių ir Aloyzo Barono novelė.

Apžvalginėje žurnalo dalyje didžiai intriguojantis yra "Aidų" redaktoriaus Juozo Girmiaus ir "Į Laisvę" redaktoriaus L. Valuko dialogas. Girmiaus čia spaudinamo atsakymo mintys ypač yra aktualios kaip tik šios dienos situacijoje. Sakysim jis, be kita ko, rašo:

"Į Lietuvą reikia žvelgti atvirai. O tikro atvirumo negali būti be vispusiško objektyvumo. Būtų naiviai neatsakinga tematyti mūsų žmonių krašte kūrybines pastangas ir užmerkti akis prieš okupanto sistemingai vykdomą krašto ir žmonių "tarybinimą" (lydymą į rusų komunizmo kuriamą sovietinę tautą). Šis pavojus gresia tiems kultūrininkams, kurie nori ribotis nuo politikos ir tesidžiaugti iš Lietuvos gautais naivomis kėnomis, dailės albumais, plokštelėmis. Bet taip pat yra neatsakinga (nebe naiviai, o tiesiog arogantiškai) tematyti Lietuvos okupacinį režimą ir dėl to nuvertinti viską, ką jo sąlygose mūsų žmonės kuria. Arogantiškai neatsakinga dėl to, kad toks į Lietuvą žvelgimas fak-

tiškai yra nuvertinimas ir tosios kultūrinės gyvybės, kurią sudaro kultūrinis principingumas, o tik sustabarėjęs trumparegiškumas. O vis dėlto jo pavojus gresia tiems, kuriems visą tikrovę sudaro politika".

Apie inž. J. Rugį, kaip sritinį Lietuvos istoriką, ir jo šveikšnos monografiją kalba žurnale istorikas dr. J. Jakštas. Apie Rytų Vokietijos grožinę literatūrą, kaip apie literatūros totalinėje valstybėje gerą pavyzdį, apžvalginį straipsnį duoda germanistas dr. Rimvydas Šližas, neseniai turėjęs progos kaip tik lankytis Rytų Vokietijoje. Šližo mini mi a-bieju Vokietijų kultūriniai kontaktai šiuo metu gali būti gera analogija ir mūsų santykiams su pavergtą tėvynę, ypač dabar, kada kultūriniai vizitai iš anapus dažnėja. Rimvydas Šližas rašo:

"1965 m. rytiečių apsilankymai Vakaruose padidėjo. Tačiau ir čia nesunku susukti partijos politinio tikslo. Rusija tais metais buvo suinteresuota, kad kontaktai tarp Rytų ir Vakarų Vokietijų sustiprėtų. Kultūrininkų apsilankymai turėjo tikslą padaryti įtaką liberalius vakariečius intelektualus, kurie padėtų spausti Bonnos valdžią užmegzti kultūrinis ryšius su Rytais. Kelionių pažadas taip pat buvo gera priedanga kontroliuoti rytiečių rašytojus, nes tik paklusnūs partijos vaikai gavo tą privilegiją laikinai išsprukti iš izoliuotos Rytų Vokietijos. Kultūriniai mai-nai nedavė didelių vaisių, tačiau jie buvo vakariečiams nepažinoma proga sužinoti, kas dedasi kitų pusėj. Šias mintis reikėtų laikyti galvoj, svarstant mūsų visuomenėje suaktualėjusį santykių su Lietuva reikalą".

Žurnalo knygų skyriuje recenzuojama: Danguolės Sadūnaitės eilėraščių rinkinys "Tu esi mano žemė", Aloyzo Barono romanas "Pavasario lietus" ir anglų kalbomis išverstas "The Third Woman", o taipgi Stefanijos Rūkienės Sibiro tremties užrašai "Ver-gijos kryžkeliose". Duodama visų sričių mėnesinė kronika. Vasario mėn. "Aidus" puošia daugumoj V. Vizgirdos dailės darbų nuotraukos.

Dail. Adomas Varnas, kurio darbu paroda šiuo metu vyksta Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicago, varto savo lietuviškųjų kryžių albumą, išleistą nepriklausomoje Lietuvoje. Nuotr. J. Kasakačio

Džiaugiantis šio veikalo gražiais laimėjimais, vis dėlto reikia apgailestauti, kad nebuvo išplėsta informacija apie gintaro kraštų kultūrinius atliekumus, o net ir dabar gausiau duodamoji konspektinė politinė istorija dėl savo datų gausumo ir kieto suglaudimo darys daugeliui per sunkiu skaitymu. Primenamos pas-

tangos plėsti Baltijos valstybių federacijos idėja. Gaila, kad nesuminėtas vienas ryžtingiausių šio srities šauklių — prof. K. Pakštas. Pasitaiko ir korektūros klaidų, pvz. 61 psl. baltiečių — slavų — anglų kalbos žodžių lyginime, eilutėje "motė" patekęs ru-

siškas "kaleso" (ratas) vietov "matį". Įtrauktas ir lietuvių kalbos abejotino tikrumo žodis "nusiimti" (69 psl.).

Bet tai vis smulkmenos. Ap-skritai, leidinys įdomus, reikalingas, gausus informacija ir pirmaeilis literatūros šaltinių nu-rodymu. Šiuo leidiniu atliekama ir patriotinė misija tautos vergijos naktį. Prasmingai čia pakar-tojami (anglų kalba) V. Putino — Mykoloičio žodžiai iš "Sukilė-lių", kad jeigu tauta nori būti kūrybinga ir priespaudoje, ji turi būti ryžtinga, atspari ir budri. Tauta privalo būti pribrendusi ne tik džiaugtis laisve, bet ir per-gyventi priespaudą. Jeigu ji tokia, ji yra pribrendusi gyventi amž-i-nai. J. Pr.

• Dail. Adomo Varno, šie-met sulaukusio 90 metų amžiaus, dailės darbų paroda šiuo metu tebevyksta Balzeko Lietuvių kul-tūros muziejuje, 4012 Archer Ave., Chicago. Parodoj išstata-tą garsius jo šaržų ciklas "Ant politikos laktų". Bet parodoj ne-trūksta ir aliejinės tapybos pei-zažų, piešinių anglim ir spalvo-tais pieštukais. Paroda muzieju-

SALDYTUVAI I LIETUVĄ

Imame užsakyti saldytuvas. Tuoj pat pristatomi jūsų gaminiai.

ZIL-MOSKVA,	
240 Liter	\$236.33
OKA-3, 200 LITER	\$212.11
YURYKAN, 175 Liter	\$96.00
ORSK, 120 Liter	\$191.89
MINSK-2, 119 Liter	\$169.67
BIRYUSA, 160 Liter	\$191.89
MIR-125, Liter	\$161.56
SARATOV-2, 85 Liter	\$111.11
DNEPR ar DONBAS,	
165 Liter	\$151.56

Pilnos kainos. Jokių kitų primokėjimų. Pristatymas pilnai garantuotas.

Nelaukite, užsakykite dabar. Užsakykite tik per

**INTERTRADE
EXPRESS
CORP.**

125 E. 23rd Street
New York, N. Y.
10010

Reikalaukite neapmokamo katalogo.

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išsinamas pilnas ir kolegijos paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasigėrėžvalga. Mokiniai šviesi kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dainininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bendrabuty. Atlyginimas visiems prieinamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAL BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA JOS ATEITIS JOSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE
GUARANTEE
No-Limit on MILES.
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Meribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p. p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAUPYTI SIANDIEN!

4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

5%

Mokamas už vienu metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4%

Mokamas už vienu metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

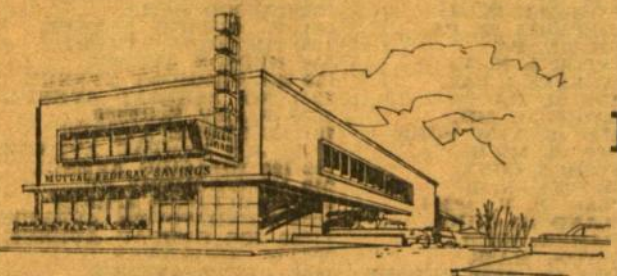
DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PETRAS KAZANAUSKAS, President

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

je teisis iki balandžio 8 d. Lanko-ma visas septynias savaitės die-nas nuo 1 val. iki 4 val. popiet.

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir tol.

A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters. — Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Visi 50 m. patikimas patarnavimas

NAUJOJE VIETOJE

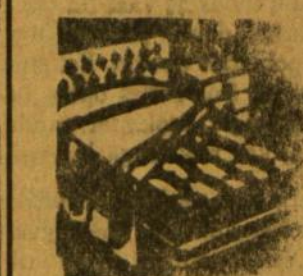
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamy-bų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (da-lis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elek-trinių krosnių, radijo ir tele-vizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

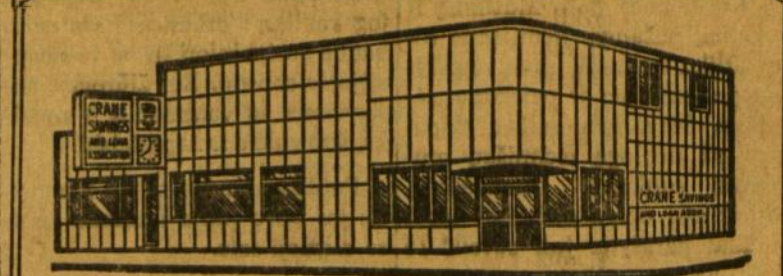
LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmą ir ketvirtą. 9-9 val.; antrą, trečią ir šeštą. nuo 9 iki 6 val. sekmd. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimą apskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

Mes mokame 5 1/4% ant visų taupymo sertifikatų per anuą

MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

Lucas Cranach (vokietis, 1472-1553) Karalių pagarbinimas. Paveikslas yra Telšių muziejuje, kraštotyros paveikslų kolekcijoje, Lietuvoje.

Kultūrinė Kronika

Lucas Cranach (1472-1553)

Telšių muziejuje. Šio žymiausio vokiečių ankstyvojo renesanso ryškiojo tapybos darbai yra neįkainojamos vertės brangenybės pačiuose žymiausiuose pasaulio muziejuose. Vienas jo darbas „Karalių pagarbinimas“, šiuo metu yra saugomas ir Telšių kraštotyros paveikslų kolekcijoje, Lietuvoje. Šis dailininkas XV-XVI a. garsojo Viena, buvo pakviestas į Wittenbergą Saksonijos kunigaikščio Fridricho dvaro tapytoju, ten įsteigė didžiulę meno dirbtuvę, kurioje dirbo daug mokinių ir meistrų. Cranachas mirė 1533 m. Viena. Jo paveikslas „Karalių pagarbinimas“ pateko matyti, į kažkurį Žemaitijos dvarą, spėjama, kad į Platelius, Rietava, Kretinga ar Palanga. Jis nutapytas ant nedidelės (32 x 25 cm) ažuolinės lentelės. Aiškiai pastebima figūrų gracija, draperijų turtingumas, puiki kompozicija.

Netikėtai XV amž. radinys Vilniuje. Apie Vilniuje aptiktą XV šimtmečio statytą namą plačiau rašo „Komjaunimo Tiesa“ (vasario 1). Ten sakoma: „Žinovu teigimu, statinys išlaikęs bent vieną renesansinį, tris ar keturis barokinius perdibimus, porą eilinių remontų ir kapitalinį perstatymą XIX amžiuje“.

Nepaisant to, yra išlikę papuošimų, kurie esą ir šaldmenai ir mėsai. XV-XVI amžiuose buvo puošiamos bažnyčios, dar administraciniai pastatai, bet gyvenamuose ar prekybiniuose namuose tokie išpuošimai, kaip šiame daras, dar atstojamie, esą neregėtas dalykas. Esą išlikę labai daug idomų ir vertingų meninių požiūrių architektūrinių detalių, bet visų svarbiausia tai —

„Atrastas retas dalykas — sgrafitinė ornamentika, siekianti gilų praeitį. Sgrafitas (sgraffito, jt. — krapštymas) — pastatų sienų dekoravimo būdas. Siena užklojama keletu įvairaus tinko arba tinko ir dažų sluoksnių, ir pagal sumanytą piešinį sluoksniai apnuoginami, parenkant norimus reljefo bei spalvų derinius. Figūrinė kompozicija išaiškinama ir tapyba, ir skulptūra. Šis dekoravimo būdas, kilęs Italijoje, buvo labai mėgiamas Vengrijoje, Čekoslovakijoje, paplito senuosiuose Europos miestuose. Mūsų krašte sgrafitas kol kas tebuvo plačiau žinomas tik vadovėlių piešiniuose ir enciklopediniuose žodynuose, nepaisant kelių ornamentų negausiuose šio amžiaus pradžios pastatuose“.

Todėl toks radinys kol kas esąs vienintelis Lietuvoje. Be to, sako, — „Specialistas domina ir

pastato plytos, kurios žymiai stambesnės, nei tos, kurios paprastai sutinkamos gotikinio stiliaus statiniuose. Plytos gerai išsilaukusios ir tokios tvirtos, kad, stukteliėjus plaktuku, skelia ki-birkštis ir skamba lyg užgauta pasaga“.

Namo restauravimo darbai būsią pradėti jau šiemet. Bet išky-la įvairių keblumų. Pavyzdžiui, kaip pasigaminti patvarių plytų, tokių, kokias, esą, tik prabochiai mokėjo taip tvirtai „kepti“...

Restauruojant būsianti šalima-ma vėlesnių perdirbinėjimų pa-darytoji žala, būsią stengiamasi atkurti vertingiausius, geriausius išlikusius gotikinius mūrus ir y-pač sgrafitinę ornamentiką.

Idomu, kad už tuos restaura-vimo darbus moka Vilniaus mie-s-to... valgyklų trestas. Kai darbai bus atlikti, numatoma įrengti ta-me name vyninę. O apsiginti nuo priekaištų iš Maskvos (tokių, kaip kadaise Chruščiovo už Tra-kų pilies restauravimą), iš anks-to aiškinama, kad vyvinei labai tinka senovinis, neramius šimt-mečius atlaikęs namas su rūsiu, dvelkiančiais viduramžių ir nau-jai atsirastų lobių romantika... (e.)

Idomėtinai, — nes dabarti-nėms konferencijoms Lietuvoje

gana nebūdinga, — kad šio kon-ferencijoje nebuvo jokių patarėjų nei iš Maskvos, nei iš Leningra-do. Dalyvavo tik lietuviai etno-grafai ir toji srity dirbė dailininkai, teatralai.

Problema kyla dėl to, kad tau-tinis kostiumas vis dėlto dabar jau tenaudojamas daugiausia tik kaip sceninė apranga. Ar scenai reikia griežtai saugoti kostiumų etnografinį autentiškumą, ar, pripažinus, kad „scena — ne muziejus“, leisti dailininkams kurti programoms pritaikytus, naujoviškai stilizuotus, nors su tradicija ryšio ir nenutraukusius kostiumus („Lietuvos“ ansam-blyje taip ir daroma). Konferen-cija nepriėmė kokių nors nutari-mų, bet joje vyravo nuomonės, kad profesiniam ansambliams neišvengiamai ieškoti stilizuotų, perkurtų kostiumų, o mažesnie-siems ansambliams (provincijos chorams) patariama pasilikti prie tradicinių pavyzdžių (čia buvo minėti dailininko A. Tamošai-čio 1939 metais suprojektuoti tie-pi pavyzdžiai). Patariama, kad bū-tų išsaugoti kiekvienos Lietuvos dalies kostiumų savitumai, nes taip geriau išsilaisys ir jų įvairu-mas.

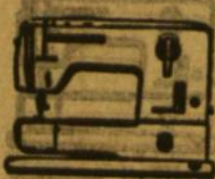
„Lietuvos“ ansamblio vadovas V. Bartusevičius kelė mintį, gi-di, ar nevertėtų Dailės institute įsteigti lietuviško tautinio kostiu-mo, kaip atskiros dailės šakos, studijų skyrių? (E.)

Avangardinio meno paro-da Maskvoje tebuvo atdara tik dvi valandas. Kovą 10 d. šioje Tarybų Sąjungos sostinėje Tar-pautinių santykių institute buvo atidaryta oficialiai nekeliamu, bet savo kūryba įtakingų ir pir-maujančių rusų dailininkų paro-da. Bet tą pačią dieną, vos po dviejų valandų, paroda vėl buvo uždaryta, teisinantis, kad patal-pos jau reikalingos kitiems reika-lams. Parodoje buvo išstatyta 26 paveikslai tokių rusų avangardui vadovaujančių dailininkų kaip Dmitry Plavinsky, Oskar Rabin ir Boris Svechnikov.

Liudviko Rėzos (1777 — 1840), žinomo mūsų tautosakos tyrėjo ir profesorius kapas Ka-raliaučiuje buvo rusų sunaikin-tas II pasaulinio karo metu. Kaip žinoma, L. Rėza buvo palaidotas Burgenlanstrasse, Senamiesčio ir parapinės katedros senosiose ka-pinėse. Savo laiku ant kapo bu-vo pastatytas ir paminklas, ku-rio dešinėje pusėje buvo pažymė-

SIUVIMO Mašinos

• ELNA
• BERNINA
• NECCHI
• VIKING
• PFAFF
• SINGER

Šveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame priemonėmis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonių kabinėse. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dilonis

SPECIALUS IŠPARDAVIMAS

Nauji 1969 Plymouth'ai ir Chrysler'ai

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALLANT, CHRYSLER, IMPERIAL
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

Paskutinė proga SUTAUPYTI IKI \$2,000.00, perkant naujus 1968 m. PLYMOUTH, CHRYSLER, IMPERIAL. Likę tik 80 automobilių.

ta, kad čia išsi-li Liudvikas Rė-ferencijoj nebuvo jokių patarėjų nei iš Maskvos, nei iš Leningra-do. Dalyvavo tik lietuviai etno-grafai ir toji srity dirbė dailininkai, teatralai.

LUIZ AUTO REPAIR

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI

Atliekami tiksliai ir nebrangiai.

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5.

1. AR TUREJOTE NEMALONIŲ PATYRIMŲ, SIUNCIANT do-vanų siuntinius savo giminėms?
2. AR JŲ GIMINĖS TUREJO PRIMOKETI MUITO?
3. AR JŲ SIUNTINIAI BUVO SUGRAŽINTI J. A. V.?
4. AR TREKO DAIKTŲ JŲ SIUNTUOSE SIUNTINIŲ JŲ GIMINĖMS?
5. AR LAUKĖTE SU ROPESCIU pakvitavimo už siuntinį dėl užtes-to pristatymo.

KAD VISO TO IŠVENGTI, pasinaudokite patarnavimu vienos iš se-niausių ir patikimiausių firmų

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

39 metų geras rekordas ir patikima reputacija įsigijo daugybę patenkintų klientų J. A. V. bei jų giminų U. S. S. R. Visi skyriai turi prityrusį per-sonalą — Turi didelį pasirinkimą įvairių prekių, įgalioji Podarogifits, Inc. priimti užsakymus DOVANŲ PAŽYMEJIMŲ — Certificates MAIS-TUI ir KITĖMS GAMINIAMS iš Sovietų.

Pasiteiravimui ir dėl katalogų kreipkitės į centrinį ofisą arba jo skyrius.

CENTRINIS OFISAS

Globe Parcel Service, Inc.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106

Phone (215) 925-3455

IR JO SKYRIAI:

Philadelphia, Pa. 19123	1013 No. Marshall St.	WA 5-8878
Baltimore Md. 21224	3206 Eastern Ave.	DI 2-2374
So Boston, Mass. 02127	390 West Broadway	AN 8-8764
Chicago, Ill. 60632	4102 Archer Ave.	FR 6-6399
Chicago, Ill. 60622	2242 W. Chicago Ave.	BE 5-7788
Cleveland, Ohio 44119	787 E. 185th Street	496-1836
Detroit, Mich. 48210	6460 Michigan Ave.	TA 5-7560
Elizabeth, N. J. 07206	956 Elizabeth Ave.	201-354-7608
Hamtramck, Mich. 48212	11415 Jos Campau Ave.	365 6350
Kansas City, Kansas 66102	18 S. Bethany	AT 1-1757
Los Angeles, Calif. 90026	2841 Sunset Blvd.	213-382-1568
Miami, Fla. 33138	6405 Biscayne Blvd.	FR 9-8712
Minneapolis, Minn. 55414	217 E. Hennepin Ave.	FE 2-4908
New Britain, Conn. 06052	97 Shuttle Meadow Ave.	224-0829
New York, N. Y. 10003	101 First Ave.	OR 4-3930
Omaha, Neb. 68107	5524 So. 32nd Street	731-8577
Parma, Ohio 44134	5432 State Road	749-3033
Pittsburgh, Pa. 15222	346 Third Ave.	GR 1-3712
Rochester, N. Y. 14621	683 Hudson Ave.	BA 5-5923
San Francisco, Calif. 94122	1236 — 9th Ave.	LO 4-7981
Seattle, Wash. 98103	1512 No. 39th Street	ME 3-1853
South River, N. J. 08882	167 Whitehead Ave.	201-257-2113
Springfield, Mass. 01103	1840 Main Street	736-9636
Trenton, N. J. 08611	730 Liberty Street	RE 4-8354
Vineland, N. J. 08360	Parish Hall, West Landis Ave.	LY 9-9163
Worcester, Mass. 01604	82 Harrison Street	609-691-8423
		617-798-3347

NEW YORK OFISAS

220 Park Avenue South, New York, N. Y. 10003

Tel. 212-982-8410

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. kovo mėn. 15 d.

7

IŠSIRINKITE DABAR — MOKEKITE VELIAU

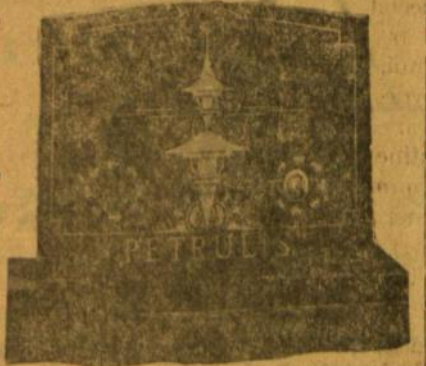
PETER TROOST MONUMENT COMPANY

6440 S. Pulaski Road,
Chicago, Ill. 60629

JOHN W. PACHANKIS
(Patch)

PARTNERIS

Tel.: 585-0242; 585-0243

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

E U D E I K I S

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Moderniškos Koplyčios:

4330 - 34 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605 - 07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741 - 2

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.

Telef. PROspect 8-0833

PROspect 8-0834

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA

2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiulius Paminklams Planų

Pasirinkimas Visame Mieste.

Telef. — CEDarcrest 3-6335

Vienas biokas nuo kapinių.

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS:

2533 West 71st Street

1410 So. 50th Ave., Cicero

Tel. 476-2345

Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNUS

2424 W. 69th STREET

2314 W. 23rd PLACE

LAfayette 7-1213

Tel. REpublic 7-1213

Tel. Virginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE.

LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE.

YArds 7-3401

Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL.

OLympic 2-1003

LAWN FUNERAL HOME

Sigmund J. Sufkus

7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL.

Tel. 636-2320

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Akademines Prošvaistės

Leidžia Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga

Redaguoja L.S.S. Centro valdyba. Rankraščius siųsti šiuo adresu: "Akademines Prošvaistės", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629 "Akademines Prošvaistės" išleina kiekvieno mėnesio trečiąjį šeštadienį.

J. Gaidelio opera "Dana" studentų šatrijiečių susirinkime

Muzikai skirtas Chicagos studentų ateitininkų Korp. Šatrijos susirinkimas vasario mėn. 23 d. įvyko Kriauciūnų bute, Ciceroj. Ši kartą šatrijiečiams buvo proga jau iš anksto susipažinti su šiemetinio sezono lietuviškąja opera Juliaus Gaidelio "Dana", buvo proga dar prieš premjerą (balandžio 12 d.) giliau pažvelgti į šios naujos, grynai lietuviškos operos muziką. Jaunas pianistas ir operos chormeisteris Alvydas Vasa'tis šį kartą buvo mums puikiu gidu žavingoje operinėje kelyje.

Pradžioje ryškiai apibrėžęs operos veiksmo slinkti, jos žodinių ir poeto Stasio Santvaro operai parašytąjį libretą, Alvydas toliau jau pagrindinai mums pristatė kompozitoriaus Juliaus Gaidelio operai "Dana" sukurtoją muziką. Tuoj pat, prisėdęs prie pianino, Alvydas mums paskambino žavią operos uvertiūrą. Jau pirmiems jos akordams suskambėjus, daugelio smalsumas ūgtelėjo, išgirdus veik modernaus džiaz muziką, vietoje tokiu atveju mums kone įprastos liaudiniai lietuviškos, Alvydas čia atkreipė mūsų dėmesį į pagrindinę operos temą, kuri vis iškyla, įdomiai įterpta įvairiose operos vietose, duodama pačiai operai tęstinumą ir jungtį. Iš čia pat pianinu pademonstruotų pavyzdžių išgirdome, jog operoj yra ir daug įvairumo, kai vienu skamba kone liaudinės, kitur vėl modernaus ritmo įdomiai įpintos melodijos.

Šitaip perbėgus visą operą, kilo dar daug ir įvairių klausimų, kuriuos Alvydas tuoj pat ir be jo-

kių abejonių aiškino. O būdamas operos chormeisteris, jis šioje srityje yra tikras ekspertas. Studentai šatrijiečiai Alvydai Vasaičiui už visa tai širdingai dėkingi. Jis mums tuo pačiu liko ir kitu geru pavyzdžiu. Juk ir mes patys, būdami jauni, nestokdami energijos, gal net tam ar kitam dalykui talento, turėtume neatšokti nuo lietuviškų reikalų, o, kaip ir Alvydas, savo sugebėjimus naudoti lietuviybės labui.

Šitaip susipažinę su "Danos" opera, šeiminių Kriauciūnų dar buvome pastiprinti šaunia vakariene, kur prie kavos puodukų spėjome Alvydo dar kluslėti, ar kartais jis negalėtų ten kur nors operos "aukštybės" mus "užtarti" dėl papigintų bilieta studentams.

Kovo mėnesio pabaigoje studentai šatrijiečiai vėl rinks Gabrielės ir dail. Kazimiero Varnelių bute, kur turės progos pamatyti, kiek įvairiomis kalbomis liuksusinius leidinius yra prirašyta apie Mikalojų K. Čiurlionį ir jo tapybą, bus proga išgirsti ir dail. K. Varnelio komentarus, o taipgi susipažinti su jo studija ir išskirtinio kartografijos rinkinio lobiais. J.B.

IVAIRIOS LIGOS

J. Šoliūnas, vienas iš stalo teniso dešimtuko žaidėjų, paklaustas kur ne kurį laiką buvo dingęs ir ar nebuvo susirgęs, atsakė: — Ne, ne, nesirgau Hong Kongu, bet tebesergu Pingpongu.

Lietuvės studentės — Giedros korporantės kalbasi su Ilinojaus valstijos gubernatorium Richardu Ogilviu Vasario 16-tos minėjime, Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoj. Nuotr. P. Maletos

Lietuviškų akademinių korporacijų pradai

(Tęsinys iš vasario 15 d. "Akademinių prošvaistėjų")

Vilniaus universiteto studentų dienotvarkė būdavo sklidinai užpildyta. Vyravo tėvų jėzuitų gilus tikėjimas ir mokslo siekimas. Prieš paskaitas ir po paskaitų kiekvieną dieną būdavo kalbamos maldos, kas mėnuo būdavo einaama išpažinties. Religinės diskusijos vykdavo gretimose šv. Jono bažnyčioje (iš čia kilo žodis katedra — vieta, iš kurios kalba profesorius). Vykdavo didelės šventės semestro pradžioje, karaliaus vizitų proga ir šv. Kotrynos — mokslo globėjos dienoje.

Nors dėstomoji kalba universitete buvo lotynų iki pat 1815 metų, joje buvo mokoma lietuvių ir kitos Didžiojoje Lietuvoje Kuni gaikštijoje naudojamos kalbos.

1614 metais atvykęs jėzuitas vizitatorius Jonas Argentas išskėlė ne tik lietuvių, bet ir latvių ir estų kalbų būtinumą seminarinajai (necessaria lingua Lithuanica, Lotharica, Esthonica), ir 1620 metais buvo įsteigtos tų kalbų katedros. Lietuvių kalbą dėstė garsus šv. Rašto profesorius pamokslininkas Konstantinas Sirvydas.

Pirmasis latvis studentas buvo Jurgis Elgeris (1585 - 1672 m.), parašęs, jam mirus Vilniuje išspausdintą, Evangelia E Latino in Lothavicum Idioma Translatą.

1589 metais, atvykus karaliui Žygimantui Vazai, studentai jį pagerbia, sveikinimus sakdami 9-iom kalbom.

1648 metais Vilniuje apsilankius karaliui Vladislavui Vazai, jis pastinkamas net 18 kalbų sveikinamaisiais tekstais. Visų tų kalbų atstovai mokėsi Vilniaus akademijoje.

1604 metais, Kazimiero šventuoju paskelbimo iškilmėse studentai rodė gyvuosius paveikslus, skaitė lotyniškai poetas ir odes ir pasirodė su teatraliniu veikalu "Theatridum Poeticum — Eulogia Casimiriana". Studentai buvo skatinami uoliau ir nuodugniau gilintis į mokslą įvairiomis dovanomis, dažniausiai gražiai įrištomis knygomis, kurias įteikdavo rektorius, vyskupas ar Lietuvos didikai.

XIX a. pradžioje Vilniaus universitetas žydėjo savo profesorų išmintimi ir mokinių skaičiumi; tai buvo taip pat didžiausias universitetas caristinėje Rusijoje ir apskritai šiaurės rytų Europos regione. Priešingai bendrai nusisto vėjusiai nuomonei, tai nebuvo vien lenkų dominuojamas universitetas. Apie 40 proc. studentų buvo kilę iš Vilniaus gubernijos, apėmusios etnografinę Lietuvą ir dalį Gudijos, kilusių iš Minsko srities apie 20 proc., iš Gardino 15 proc., iš Volynijos 8 proc., iš Lenkijos — 3 proc.

Po 1803 metų universitete pirmaujančią vietą užėmė fizikos ir matematikos fakultetas, apėmęs visus tiksluosius ir gamtos mokslus.

Universitete dėstė žinomi Europoje profesoriai — mokslininkai,

Jurgis Žalkauskas

kai broliai Sniadeckiai (matematikas ir gamtininkas), Norvaiša (matematikas), Jundzilas (gamtininkas), Lelevis ir Onacevičius (istorikai).

Tur būt, žinomiausias mokslininkas būtų 1780 metų universiteto rektorius Martynas Počobutas gimes lietuvių bajorų šeimoje, studijavęs Prahoje, Vilniuje, taip pat Vokietijoje, Italijoje ir Prancūzijoje. Pasizymėjęs savo astronominiais darbais, Martynas Počobutas 1781 metais buvo išrinktas Royal Society Londone nariu ir Academie Royale des Sciences Paryžiuje korespondentu.

Paskutiniaisiais metais, prieš uždarant universitetą 1832 metais, zoologiją dėstė latvis mintaujiškis Edvardas Eichvaldas, o rygties Muiželis dėstė veterinarinę chirurgiją.

Studentai, veikiami revoliucinių idėjų, įsigalėjusio romantizmo ir patriotizmo, troško nuotykių, socialinių ir politinių pakeitimų. Visuose Europos universitetuose kūrėsi studentų sąjungos. Vokietijoje kovoje už valstybės suvienijimą ypač pasižymėjo studentų korporacijos. Neatsilikio ir Lietuvos studijuojantis jaunimas. Vilniaus universitete poetai ir istorikai vadovavo taipgi politiniam jaunimo judėjimui.

Profesoriai Lelevis, Onacevičius, Danilevičius skatino studentų demokratiškas nuotaikas, ragi ne lietuvių studentus domėtis savo krašto istorija, tautosaka ir etnografija.

Pagal 1803 metų universiteto statutą, leidus studentišką veikimą, užvirė politinis veikimas. Įsikūrė daug studentiškų draugijų ir korporacijų. Žymiausios jų buvo filaretų ir filomatų, siekusios skiepyti moralės principus, tėvynės meilę ir meilę mokslui. Veikė taip pat "Karinių bičiulių drauga", taip vadinami "spinduliūto

jai", taip vadinami "nenaudeliai" ir kiti. Zemačių bajorai 1819 metais sudarė patriotinę kuopelę, vardu "Samogitia", kuriai vadovavo lietuviškai rašę mūsų rašytojai Simanas Stanevičius, Kajetonas Nezabitauskis ir kiti.

Kaip tik tuo metu Simanas Daukantas imasi rašyti jau žemaičių kalba "Darbus senųjų lietuvių", raseiškis Silvestras Valiūnas pagarsėja su "Birutės daina".

"Samogitia" pradėtas darbas nenutrūkstai, padėdamas išsirutuoti ypatingai svarbiai lietuvių tautos fazei — Tautiniam ir Kultūriniam Atgimimui.

Prasidėjus 1830-1831 metų su-

kilimui, Vilniaus akademiniams jaunimas ir dalis profesūros įsitraukė į jo sukurtą ir dalyvavo jame iki pat universiteto uždarymo.

Idomiu pavyzdžiu būtų čia raseiškis Benediktas Kalinauskas, baigęs Raseinių pijorų mokyklą ir studijavęs Vilniaus, Varšuvos, Breslau ir Heidelbergo universitetuose. Visuose universitetuose jis buvo įsijungęs į politinį veikimą, priklausęs korporacijai ir buršų brolijai, gyvendamas Tuebingene ir Freiburge, bendradarbiavo su Juodųjų brolių sąjunga, kuri buvo viena radikalusių to meto Vokietijos studentų organizacijų. Grįžęs Lietuvon, 1831 metais sukilimo metu, Kalinauskas buvo paskirtas apskrities sukilėlių vadu, o vėliau vadovavo "Zemaitijos pasiūtelių" pulkui, kurį sudarė Raseinių raitininkai. Pulkas sėkmingai pasirodė puolant rusus Raseiniuose ir Palangoje.

Sukilimui pasibaigus, Benediktas Kalinauskas gyveno Paryžiuje, kur priklausė "Lietuvių draugijai". Draugija rinko ir skelbė sukilimo dokumentus ir sukilimo dalyvių atsiminimus. Kasmet kovo mėn. 25 dieną draugija paminėdavo Lietuvos sukilimo metines.

Karaliaučiaus universitetas

Karaliaučiaus, arba Koenigsbergo, universitetas buvo įkurtas Kryžiuočių ordino magistro, Brandenburgo kunigaikščio Albrecht 1544 metais. Albrecht, taip vadinamo Brandenburgo kunigaikščio, kraujas buvo lietuviškas. Iš motinos Sofijos pusės Albrechtas priklausė garsiajai Gediminaičių giminei. Sofijos tėvas buvo Lietuvos Didysis Kunigaikštis — Kazimieras Jogailaitis, o broliai Jonas Albertas (Lenkijos Karalius), Aleksandaras (Lenkijos Karalius ir Lietuvos Didysis Kunigaikštis), Žygimantas Senasis (Lenkijos Karalius ir Liet. Did. Kunigaikštis), Vladislovas (Vengrijos Karalius), Fridrikas (kard.) ir Kazimieras Sventasis — Lietuvos Patronas.

Albrechtas, plėsdamas reformaciją, atgaivino lietuvių kalbą Prūsiose, savo lešomis išspausdino pirmąją knygą prūsų kalba ir 1547 metais žemaičio Martyno Mažvydo katekizmą lietuvių kalba. Jis kvietėsi iš Lietuvos šviesesnių žmonių, steigė naujų bažnyčių, kur kunigai lietuviškai laikė pamaldas ir lietuviškai sakė pamokslus.

Cia tenka paminėti Albrecht 1831 metais sukilimo metu, Kalinauskas buvo paskirtas apskrities sukilėlių vadu, o vėliau vadovavo "Zemaitijos pasiūtelių" pulkui, kurį sudarė Raseinių raitininkai. Pulkas sėkmingai pasirodė puolant rusus Raseiniuose ir Palangoje.

Karaliaučiaus universiteto kūrėjų ir profesorų tarpe buvo ir lietuvių — Stanislovas Rapalio-nis ir Abraomas Kulvietis. Pats Martynas Mažvydas ėjo aukštuo sius mokslus Karaliaučiuje kunigaikščio Albrecht 1831 metais sukilimo metu, Kalinauskas buvo paskirtas apskrities sukilėlių vadu, o vėliau vadovavo "Zemaitijos pasiūtelių" pulkui, kurį sudarė Raseinių raitininkai. Pulkas sėkmingai pasirodė puolant rusus Raseiniuose ir Palangoje.

Dar XIX a. prūsų lietuviai atkakliai gynė savo lietuviškumą, kaimuose skambėjo lietuvių kalba, lietuviškos giesmės ir dainos. Vienas didžiausių žmonių filosofų Emanuelis Kantas buvo taipgi prūsietis kilmės. Jis rašė: "Prūsų lietuvis tikrai nusipelnė, kad jo savitumas ir jo grynoji kalba išliktų gyva tiek mokykloje, tiek bažnyčioje."

Yra žinoma, kad XIX a. Karaliaučiaus universitete mokėsi būrelis lietuvių ir turėjo ten įkūrę korporaciją "Lithuania".

Vilniaus universiteto visuotinės istorijos katedros profesorius Ignas Onacevičius (1780-1845) taipgi mokėsi Karaliaučiaus universitete ir, ten studijuodamas, rinko archyvinę Lietuvos istorijos medžiagą.

Iškilus reikalui įsteigti lietuvių kalbos katedrą Vilniaus universitete, docentas Kazimieras Kontrimas 1822 m. kovojo už katedros reikalingumą, nurodinėdamas, kad Karaliaučiaus universitete lietuvių kalbos katedra jau veikia keletą amžių!

Vytauto Didžiojo universitetas

Prieš pirmąjį pasaulinį karą, lietuvių tautinio atgimimo periode, daug lietuvių studentų mokėsi kaimyniniuose Tartu, Krokuvos ir Petrapilio universitetuose. Čia matome dar vieną studentiškų korporacijų užuomazgą, kuri jau nusitęsė iki mūsų laikų.

"Fraternitas Lithuanica" įkurta 1908 metais Petrapilyje. Tai buvo studentų medikų ir gydytojų draugija, įkurta dr. generolo V. Nagevičiaus. Jai priklausė beveik visi žinomi to laiko lietuviai gydytojai. Taip pat jos nariu buvo ir Lietuvos patriarchas, aušrininkas dr. J. Basanavičius.

Grįžus "Fraternitas Lithuanica" nariams Lietuvon, draugija 1922 metais oficialiai pasivadino korporacija ir 1958 metais Chicagoje, Amerikoje, atšventė 50 metų jubiliejų.

Lietuvos Taryba, kuri 1918 m. vasario mėn. 16 d. paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą, tais pačiais metais gruodžio mėn. 5 dieną atgaivino ir Vilniaus universitetą.

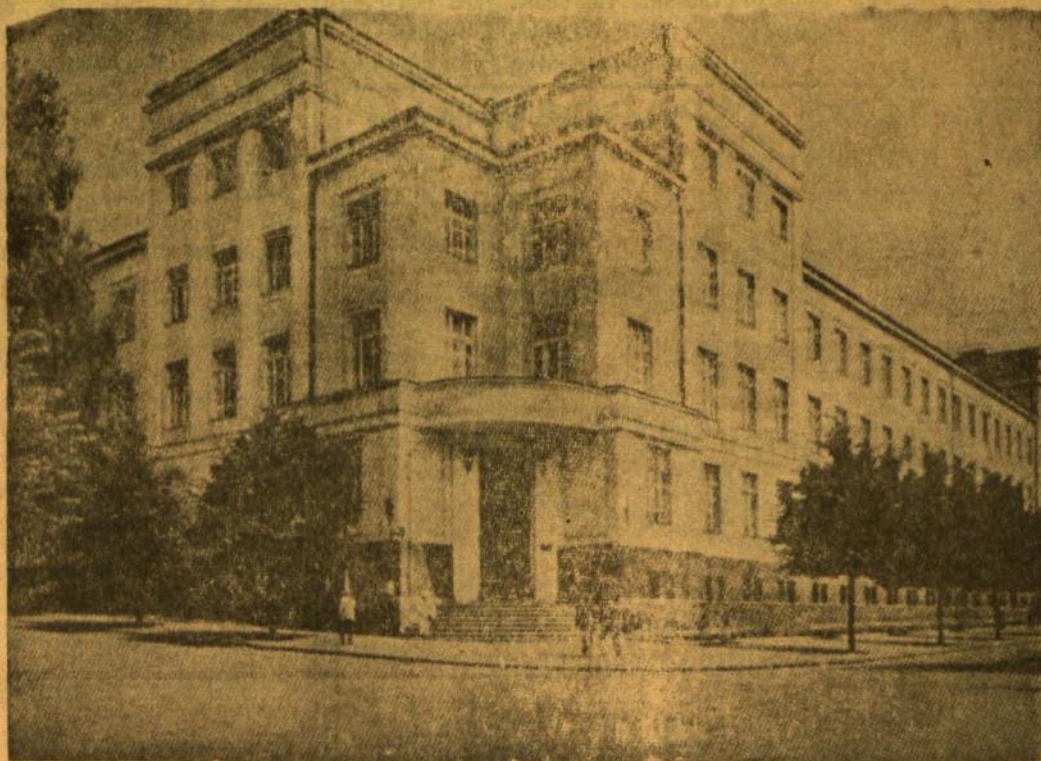
1922 metais Lietuvos vyriausybė įsteigė Kauno universitetą, kuris, švenčiant 1930 metais D. L. K. Vytauto jubiliejų, gavo Vytauto Didžiojo universiteto vardą.

Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo laikotarpyje iki antrojo pasaulinio karo ir vokiečių bei rusų okupacijų korporacijos klestėjo. Jų buvo daug ir jų gyvenimas buvo tiek pat dinamiškas ir turiningas kaip ir mūsų atgimusios valstybės.

Šiuo metu laisvame pasaulyje veikia kelios lietuvių korporacijos Amerikoje ir tik viena — Romuva — Melbourne, Australijoje, atgaivinta komiltono Stasio Stankūnavičiaus ypatingų pastangų ir rūpesčių dėka.

Lietuvių studentų Korp. "Romuva" valdyba Melbourne, Australijoje. Iš kairės į dešinę: Sp! Jurgis Žalkauskas, viceministras, šio straipsnio apie lietuvių studentų korporacijas autorius; fil. Stasys Stankūnavičius, senioras; Sp! Henrikas Kaladė, scriba.

Vytauto Didžiojo universiteto pagrindiniai rūmai Kaune nepriklausomos Lietuvos metais.

Studentė Elena Bradūnaitė Vasario 16-tos minėjime, Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoj, skaito nepriklausomybės paskelbimo aktą. Šalia studentas Gediminas Bielskus. Nuotr. P. Maletos